

Kesengele: Bible for Matthew
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

1

¹Bolenda bo ibotwa lika Yesu Masiya, wana Dawidi, le wana oka Abalayama.² Abalayama abote Yisaka. Yisaka abote Yakobo. Yakobo abote Yuda ndia bankune ba nde. ³Yuda abote Tamala, Pelese la Zela.⁴Pelese abote Eselone. Eselone Lama. Lama abote Aminadaba. Aminadaba abote Nasona. ⁵Nasona abote Salamona. Salamona abote Laba ndia Boaza. Boaza abote Luta la Obede. ⁶Obede Yisai. Yisai abote Dawidi le nkumu. ⁷Dawidi abote Uliya ndia Solomo. Solomo abote Labama. ⁸Labama abote Abiya. Abiya abote Asa. Asa abote Yosapata. ⁹Yosapata abote Yolama. Yolama abote Uziya. Uziya abote Yotama. ¹⁰Yotama abote Aza. Aza abote Izikiya. Izikiya abote Manase. ¹¹Manase abote Amona. Amona abote Yosiya. Yosiya abote Yekonya ndia bankune ba nde oko lokendo oko Babela. ¹²Oko mbisa le bakendelo oko Babela, Yekonya abote Salatiele. ¹³Salatiele abote Zwlababela. Zwlababela abote Abiuda. Abiuda abote Eleyakima. ¹⁴Eleyakima abote Azula. Azula abote Sadoka. ¹⁵Sadoka abote Aima. Aima abote Eleyuda. Eleyuda abote Eleazala. ¹⁶Eleazala abote Matana. Matana abote Yakobo. Yakobo abote Yosepa le ilaka lika Malia nyangho eka Yesu letolwa Masiya. ¹⁷Ngako babotwa bankuma yim'oko Abalayama kuu ok'ole Dawidi, bale babotwa diomu la banei; yim'oko bakendelo oko Babela kuu ok'ole Masiya, bale botwa diomu la banei. ¹⁸Ebotwelo eka Yesu Masiya eliki nghane: Oki Malia le nyango le nde asia naimbwe la Yosepa, lelo ntapomali ye, alomwe ndee aya ibale la Elimo le Tee. ¹⁹Yosepa le ilaka li nde aliki bokolami; ibango ntaliki la mposa le nkombe nde oko polee ye. Aakane ndee aokombe oko nkuku. ²⁰Yaaka oki nde aseye nsembele biko, bolenda! Ntomwa eka Yawe aobondele oko nzoli la ntepele ndee "Yosepa wana oka Dawidi, ntayokake bomo la mpose Malia ilaka li wu, ibango kio lesoyonwa oko ibale li nde ele yim'ok'ole Elimo le tee. ²¹Angobota wana lo wele. Oopaka lina li nde Yesu; ibango Nde angobikia ewumo le nde yim'oko bobe boobo". ²²Lonkuma lone lokelwa l'itana ndee lobakwe lokotefwa ola Yawe ntepela la bobambi ndee, ²³"Bosolenda! Lo ipoku li nzemba angosa ibale, angobota wana lo wele; Bangopa lina li nde pe Imanwele" LOle kalomo loe " Wangi ndiemo la so". ²⁴Yosepa oko isilo yumo, akele nkonga oki ntomwa eka Wangi aosikesele, afwa pe ilaka li nde. ²⁵Nde ntaoyeba kuu nko oki nde abote wana lo wele; aopa lina li nde pe Yesu.

2

¹Oki Yesu asia mbotwa oko Beteleme le Yuda, oko nsio bika Elode le nkumu, bolenda! Bamangi bayimake oko Esete, bayia oko Yelusaleme le Yuda la ntepela boe: ²"Lobotwa Nkumu eka Ba-Yuda ale nkoni? Ibango toyenili booto bo nde oko Esete, tosoya pe la nsangola nde. ³Elode le nkumu yoka ngako, asasomwe bienge, nde pe ndia yelusaleme enkuma. ⁴Akosie bankuma ba bankanga ba sangaa la bosoneli ewumo. Alobote ok'ole bo ndie l'ebotwa lo Masiya. ⁵Baotepela boe: " OKo Beteleme le Yuda, ibango losakosonwa ngako la bobambi ndee: ⁶Awu pe Beteleme oko nse le Yuda ntonge bokeke bosonda oko eteyi le nzangi bi Yuda nkia nio ye; ibango yim'ok'ole wu engopaswa nzangi fwee, Omo lokenge ewumo le Mi Ba Yisalaele". ⁷OKo mbis'eko, Elode abesie Bamangi la nkuku, alobote ok'ole bo nta kii ngengo eki booto boyeneleke. ⁸Aatome kuu oko Beteleme nde ndee: "Bolekaka, bosipoloke l'itina lika loteyi nko nsipolo nsipolo, onga nyo bootane, boontepelaka, ngako mi pe nse nsangola nde". ⁹Oki bo basia nzoka bika nkumu, bakendeke; bolenda pe! Booto boki bo bayeneke oko Esete boayambola kuu oki bo bayemala yemaa songaa la ndie eki Loteyi aliki. ¹⁰OKi bo bayene booto, bayoke nyinga lesonda. ¹¹Oko lowulu swe, bayene Loteyi ndia Malia nyango le nde. Bkukama kumbe ngako, baosangola. Bawumbolake pe bembaye bebo be bibonza. Baoseliake pe bakapo: Wolo, la libano la mola. ¹²Banywetiambe oko nzoli boe bayale nkoyitia oko mboka eka Elode. Bayime yeli la nse oko ese lebo oko mboka enkina. ¹³OKi bo baseye nyimayima, bolendaka! ntomwa eka Yawe apaswe ok'ole Yesepa oko nzoli la ntepela ndee: "Yumwakam fwaka Loteyi la nyango le nde, lotaka kuu oko Ezipeto; yalak'oko kuu la ngeng'enga mi nkotepele. Ibango Elode ale mpika la nyomo Loteyi la ndiake nde". ¹⁴Ako Yosepa yumo, afwa LOteyi la nyango le nde la botio, ayime yeli na la nse oko Ezipeto; ¹⁵yalalak' oko kuu la iwa lika Elode, l'itina ndee lokotfwa la Yawe ntepela la bobambi ndee: " Mbesie Wana lo mi oko Ezipeto fwee". ¹⁶Yaaka Elode oki nde ayene ndee Bamangi basolimba, ayoke iyulu wuke, atoma basoda la ndiake bana bankuma ba bele bokoliki oko Beteleme la pe oko bise binkuma bi dioso la Beteleme, bene bampatosondili betia bepele kweli la ngeng'eki nde asipoloke Bamangi. ¹⁷Ako lobo lokotefwa la Yelemaya le bobambi lobakwe loe: ¹⁸"Iyoyi liyokana oko Lama. Bilelo la isei baa, Laele alalake bana ba nde kee-kee Aboye mbondwa ibango bo ntaakokoyala". ¹⁹Oki Elode asowa, bolendaka! Ntomwa eka Yawe abele Yosepa oko nzoli oko Ezipeto la ntepela ²⁰ndee: "Yumwaka, fwaka Loteyi ndia nyango le nde, yitiaka oko nse le Yisalaele, ibango bamo bamoyome la ndiaka Loteyi basowa". ²¹Yosepa yumo afwa Loteyi la nyango le nde, ayotwe swe oko nse le Yisalaele. ²²Yaaka oki nde ayoke ndee Alukelao ayanga Yuda oko ndie eka ise li nde, ayoke bomo la nse oko; anywetiambe oko nzoli. Ngaku qse oko ese le Galilaya. ²³Asolamba oko bokolo botolwa lina Nzeleta; l'itina ndee lobo lokofwa la babambi lobakwe loe: "Angolotwa bosi Nazalwta".

3 ¹Oko nsio biku eya Yeane le Boyini. Alakake oko boleki bo ²Yuda la ntepela ndee "Bokalomolaka bebonda ibango bonkumu bo liko ³boya mpika". One ele loki Yesaya le bobambi atepele munya tee, ndendee, Iyoyi li bopami oko boleki, Bolondaka mboka eka Yawe, Boseniaka benkili be mboka le nde senaa"⁴Yoane nde bondwa alatake esenda lekopomwa la bioso be ngamala, la pe wele bo nkopo le nyama dioo oko ikongo li nde; ile li nde liliki babambampasi la bowue bo lia. ⁵Aku Yelusaleme, oekendele, la pe Yuda enkuma, la bise⁶ binkuma bile dioo la Yaladenem bayimwake, la nde oko nzale le Yaladene, bayoboloke bobe boobo fwe fwe. ⁷Yaaka, oki nde ayene wuke bo Basadoke bakoyaka oko boyini bo nde, aatepele

nde ndee: "Ibotwa li mbengo, loelakie ndee bolote longa longoya nani?"⁸ Aku bobotaka mbolo bibongo la bokalomoli bo bebonda; ntabotangelake la ntepele nyoe.⁹ "Tole la Abalayama nko papa, ibango metepela mie Wangi ayosono nyumola bana ok'ole Abalayama yim'oko bawe bane yumo."¹⁰ Nk'ako-nk'ako iswa lisotikwa sampaa oko batina ba bete, ngako bote bompatobotili mbolo bi dilo, bobekwa, bobokwa pe kuu oko twe.¹¹ Nko sosolo, mi meyina oko losi kuu oko bokalomoli bo bebonda; yaaka nde l'oyaka oko mbisa lemi ansonda mi nguya, basampata ba nde, ntibongo mbela bo. Nde angoeiyina oko Elimo le tee la pe oko twe.¹² Itoko li nde bomfumpoli lil'oko lobo lo nde; angotendolo epaswelo le nde ku-ku; angowungisa basangu ba nde oko ekolielo, yaaka angotumba mposo wutu-wutu oko twe lompatolime.¹³ Aku Yesu yim'oko Galilaya abelele Yoane oko Yaladene nyinwa la nde.¹⁴ Yaaka Yoane aopekela la ntepele ndee: Mi nsamba yinwa la wu, Awu pe oyak'oni ole mi? ¹⁵Yesu aokalole ndee: "Paaka ngengo nkak'ene, ibango nko nghane ekolama la so tobake binkuma biyeleme. ngako taa-taa Yoane anyiminye."¹⁶ Oki Yesu aseye nyinwa, asafwe oko losi sapoo, ako ndieko, bolenda! Liko lilifwe, lo Elimo eka Wangi ayenele.¹⁷ Etulwake nkonga bonkonkoko, eyake songaa la nde oko liko botu. Bolenda! Iyoyi litepele yim'oko liko dioe: "One ale Wana lo mi lo lolango, la nde nzoka nyingha wuke".

4

¹Aku Yesu abelwa la Elimo oko boleki nkekwa na Satana. ²Akinake ile nsio bonei biane biane, betio betio; la mbisa ayoke nzala. ³Lo bolengoli aye nghane, aotepele ndee, "La pe Wu oka Wangi, tepelake l'itina wue bawe bane bakalomole bifula". ⁴Yesu aokalole ndee, "Lososonwa loe: Boto ntangoyala la lobiko panaa la efula ntonto ye, yaaka panna la lobo la lobo loyima oko munya boka Wangi"⁵ Aku Satan aobela oko nza le sampaa (Yelusalema); aoyimia sangaa oko enengenenge le lowulu lo bowangi, aotepele ndee, ⁶"La pe wu ole wana oka Wangi, bokaka bienge kuu, ibangho lososonwa loe: Angosikelela ntomwa bi nde l'itina li wu, Tandaa pe oko ba bo, bangokobela, Nkanga ngeng'emo awu ntosobolia ekata le wu pao oko iwe". ⁷Yesu aotepele ndee, "Losoyitia nsonwa loe: Oyalaka nkoekela Yawe Wangi bo wu nkekakeka"⁸ Satan ayitia mbela nde kuu oko engenza le nkomba wuke, aolakia bikopo binkuma bi bolongo la bankembo ba bio, aotepele pe ndee, ⁹Ngokopa bine binkuma la osonsangola kukaa"¹⁰ Yaaka Yesu aotepele nde, " Yimaka, Satana, ibango lososonwa loe, "Osangolaka Yawe Wangi bo wu; ooteliaka pe nko nde nkika". ¹¹Aku Satana aotwenya; bolenda pe! Ntomwa bi liko baye, baolondelake pe.¹² Oki Yesu ayoke ndee Yoane le Boyini asowutwa, ayime, ase kuu oko Galilaya. ¹³Atwenye Nazaleta, ase nzal'oko kapalanauma l'ele mpika la nzale, oko belelo be Zebulona la.¹⁴ Nafatali, l'itina ndee lobo lokotefwa la Yesaya le bobambi lobakwe loe, ¹⁵nde munya tee ndee, "Nse le Zebulona la nse le nafatali, oko mboka le nzale, oko ns'eni le Yaladene, ¹⁶Galilaya le badio, Bamo bakoliki oko mpitamo, la Ok,ole bo bakoyalak'oko ndie le ilingilingi li iwa, tee esoapetele"¹⁷ Yima nk'oko, Yesu abange ndakalaka, atepelake ndee, "Bokalomolaka bebonda, ibango bonkumu bo liko boya mpika". ¹⁸Oki Yesu akenghalake oko mbongo le Galilaya, ayene bele bepele be ibotwa limo; Simona l'etolwa petelo, ndia Andelela le wankune lo nde. Bo babokake beteyi oko nzale, ibango baliki basaki. ¹⁹Atepele ndee, "Boyakaka loselele la MI, ngoeyalia basaki ba bato" ²⁰Batwenya beteyi nk'ako ndieko, baobengake pe. ²¹Nde oko wii, ayene bele benkina bepele be ibotwa limo; Yakobo le wan'oka Zebedayo ndia Yoane le wankune lo nde, oko wato boa Zebedaya ise li bo, babambake beteyi bebo, aabesie. ²²Batwenye wato la ise li bo nko taataa, baobengake pe. ²³Yesu akenghalake oko Galileya enkuma oko mbulu bi bo bi bikinda ndakalaka, Nsango dilo bi bonkumu nkendia; awuake nzeli binkuma bi biale oko eteteyi eka bato. ²⁴Lumu lo nde lopanghanyale kuu oko Sulia enkuma, baobebele bakonu bankuma, bamo bakokonoko bawulola oko bienge aawuake. ²⁵Bisuku wuke baobenge; bakoyim'oko Galilaya, la Dekapoli, la Yelusalema, la Yuda, lape oko ns'eni le Yaladene.

5

¹Oki Yesu ayene bisuku, ayilela kuu ek'engenza. Oki nde aseya nzal'anse, bayeki ba nde boabelele. ²Alipole munya, aalakake pe ndee: ³Bandwa nyingha ele ba mbolo ek'elimo; ibango boobo ele bonkumu bo liko. ⁴Bandwa nyingha ele bo baa yok'ibombi, ibango bo bangobondwa. ⁵Bandwa nyingha ele ba mpombi, ibango bo bangokonga nse. ⁶Bandwa nyingha ele bo baa yoka bokolami, nzala la mposa le mina mina, ibango bo bangonyota. ⁷Bandwa nyingha ele bo baa isei, ibango bo bangoyamba isei. ⁸Bandwa nyingha ele ba piepie oko bebonda, ibango bangoyene Wangi. ⁹Bandwa nyingha ele bakeli ba iyangi, ibango bo bangotolwa bana baka Wangi. ¹⁰Bandwa nyingha ele baa nyokwa l'itina lika bokolami, ibango boobo elle bonkumu bo liko. ¹¹Nyo bole bandwa nyingha, ngeng'enkeni enga bo baesenolo, laape baenyokolo, laape baeyemal'esengi, batepela pe bobe la bobe nko ndimbisa l'itina limi. ¹²Boyoka nyingha, bokela bosango, ibango ikonda linyo lile linene oko liko; ibango nko ngako banyokoloke babambi oko ntongo le nyo. ¹³Nyo bole bokwa bo nse; yaaka la bokwa bososawua (bosokamba mpoto), bongoyitia bokwa oko mpoke nghamoni? Ntabongoyitia mbongobongo ye, soo nko bobokwe oko bosale pe bosofwe la bato. ¹⁴Nyo bole tee le bolongo. Bokolo bosobokwa sangaa ok'engenza, ntangobongo moseme ye. ¹⁵Ntaakatie pe ilangi la ntik'oko ns'eboko pe ye, yaaka, la ntik'oko liko li enanghielo. Akope lingopelele bankuma bal'oko lowulu. ¹⁶Nko ngako bopaka tee le nyo ekese oko beso baka bato, l'itina boe bayene bikelelo bi booti bi nyo, bakangie pe papa le nyo el'oko liko. ¹⁷Ntabotangelake nyoe nzili nsikomole bekengo laape babambi ye, ntiyili nsikomola ye, ¹⁸yaaka mbakabaka. Ibango nko solo metepela mie, "Kuu nko onga liko la nse biyimi wuoo, nkia i semo nkia nsoli le letelo ntingoyima oko bobeko ye, kuu nko onga binkuma bibakwe. ¹⁹Aku one onkeni lowumbola bomo bo besikiselo bene besonda bokeke la ndaka bato ngaku, angotolwa bokeke bosonda oko bonkumu bo liko. Yaaka one l'obaka pe alaka bio, angotolwa bonene ²⁰oko bonkumu bo liko. Ibango metepela mie bokolami bo nyo la ntaboyalili nsonda boka basoneli la Bapalosi ye, nyo oko bonkumu bo liko la nzotwa nghoo. ²¹Boyokoli nywe losakotefwa ok'ole ba

ntondo loe oyalaka nkodiaka la yomi, yaaka onkeni lodiaka la²² yomi, angoba lobo oko botendi. Yaaka mi metepela mie, "Boto la boto l'okaswa ok'ole mbale le nde angoba lobo oko boloi; nde onkeni l'otepela ndee, "Awu boyengisi", angoba lobo kuu oko gena le twe.²³ Ako laa pe oselia ikapo li wu oko dio li ntumbatumba, ako pe oyepola wue mbale le wu alia lobo²⁴ esengi la wu; twenyaka ikapo li wu songaa la dio li ntumbatumba, lekaka pe osokundule boboto ntondo wua mbale le wu, la mbis'eko oyaka nselie ikapo li wu.²⁵ Otulolaka bobonda ok'ole bosambie bo wu nk'itite ngeng'ele wu wua nde oko mboka, nkanga ngeng'emo lo bosambie ntasokosembol'ok'ole lo botendeli, lo botendeli pe ntasokosembolo'oke lo²⁶ botii, ako awu otikwa oko lowulu lo ikamba. Nko solo nkotepela mie awu la mpasw'oko nko nghoo kuu onga wu okete yemb'ikota lisotikala kusee.²⁷ Boyoke nyoe, losakotefwa loe, "Oyalaka nkolela lolemba".²⁸ Yaaka mi metepela mie, "Boto la boto l'olenda weto kuu la nzokele nde lopuku, nk'akoboko asokela lolemba ndia nde oko bobonda bo nde.²⁹ La liso li wu li ndeli likokwelia ibaku, simolaka dio, oiboke lamoo la wu, ibango engoyala ntolo ok'ole wu la eteni emo le wu le bienge esosilela, bienge bi wu binkuma libia biyale nkobokwa oko.³⁰ Gena laa pe ikanzo li wu li ndeli likokwelia ibaku, bekeke lio, oiboke lamoo la wu, ibango engoyala ntolo ok'ole wu la elam.e;o le wu esosilela, bienge bi wu binkuma bilia biuyale nkoyima la nse oko gena.³¹ Lotefwa pe loe, "Onkeni loyimila ilaka li nde paaka oapa bokanda bo bodiakwe bo ibala"³² Yaaka mi metepelamie, "Boto la boto oyimia ilaka li nde soo nko la lolemba, angoyalwa bokeli ba lolemba", nde pe onkeni l'obala l'osa boyimia, asokela lolemba.³³ Boyitia nzokayoka nyoe, losakotefwa la ba ntondo loe, "Oyalaka nkosimba nyimi le bongala", yaaka obakaka nyimi bi wu ok'ole Wangi.³⁴ Yaaka mi metepela mie, "Ntabosimbake nkia nyimi emo, nkia nyimi le liko ye, ibango ele mata le³⁵ bonkumu eka Wangi, nkia nyimi le nse, ibango ele esukelo le bakolo ba nde; nkia nyimi le³⁶ Yelusalema ye, ibango ele ntanda eka nkumu lenene. Ntosimbake nyimi le botu bo wu, ibango³⁷ ntoyosone nkele nkia boosi bombo bo libo li wu boyale wee la pe tuu ye; yaaka bopaka etepelo le nyo eyale nko "O!, O!, la pé ye! ye! nsangia le bine, eyima ok'ole lo bobe.³⁸ Boyokili nyoe, losakotefwa loe, "Liso momalo la liso, linyo momalo la linyo".³⁹ Yaaka mi metepela mie, Ntaboyemalake esengi la boto lo bobe, yaaka oko l'okobola lopeyi⁴⁰ Oko itana li wu li ndeli, kalomolaka nde limo. Ok'ole nde l'okana nsambie wu ikambo, la pe mfwe bonkoto bo wu, twenyelaka nde la bombuli bo wu.⁴¹ Oko lokokelilia nde ose wua nde kilometa emo, osaka loselele wua nde bakilometa bipele.⁴² Ok'ole onkeni l'okana la nsombosombo ok'ole wu, ntoboyake.⁴³ Boyokili, losakofwa loe, "Olangaka mbale le wu, oyinaka pe bo;pendo bo wu".⁴⁴ Yaaka mi metepela mie, "Bolangaka bempendo be nyo".⁴⁵ Bobotitia bamo benyokolo, ibango la ngako, boyale bana baka Papa le nyo eloko liko; ibango⁴⁶ Nde abaliela la baabe la ba dilo wane bo nde; aloisela pe bakolami la bayeseni mbula. Ibango,⁴⁷ la nyo bolanga nko bane baelanga, ngako bolia ikomba be? Te mbali balingoli ba ndingo bakelake ngako? La pe bobeka nko mbotiolu ba nyo ntonto, ngako lokela nyo sangaa ok'ole bamo ele⁴⁸ be? Te mbali ba dio bakelake ngako? Ako boyalaka babongi nkonga ole Papa le nyo l'el'oko liko bobongi.

6

¹Bokekeke bienge, boyayalaka nkokela bokolami bo nyo oko beso bato kuu la nyenele labo. La bokela ngako, ntabongia ikonda ok'ole Papa le nyo l'el'oko liko.² Ako ngengo enkeni l'ekapela wu ikapo li isei, ntobokake ;beki oko ntondo le wu lumba nga okela bingala oko mbulu bi bikinda la pe oko mboka, l'itina boe bato baasekise. Nko solo metepela mie³ baasia nzambe ikonda li bo pie. Yaaka onga wu okapa ikapo li isei, paaka lobo lo wu lo nkoso⁴ loyale nkolimbetela lookela lobo wu lo ndeli, l'itina wue ikapo li wu liyale ok'imoyo; Papa le wu pe l'oyene imonyo angokokonda.⁵ Ngeng'enkeni l'enga nyo bobotitiaka, ntaboyalake nga bingala, ibango banono mbotitia yema-yema oko mbulu bi bikinda la pe oko bayabo ba mboka bi nza l'itina boe bayenele la bato.⁶ Nko solo metepela mie basoseya mbae ikonda li bo pie. Yaaka wu, ngeng'enkeni l'ebotitia wu, yotwa oko eteyi le wulu lo wu swe, osa wu oseya ndipe ekuke le lowulu lo wu, botitiaka ok'ole lo Papa le wu l'elok'imonyo, lo Papa le wu pe l'oyene imonyo angokokapela.⁷ Ngeng'enkeni l'ebotitia nyo, ntabotepelake bitepela-tepela ng'okela ba dio; ibango batangela boe mbo bi bo bingoyokana la wuke bo ntepela.⁸ Ako ntabonyanemake la bo, ibango lo Papa le nyo ayeba bikamba nyo ntondo lelo nyo ntabobotiti'ok'ole nde.⁹ Ako nyo bobotitiaka nghane:¹⁰ Papa le so l'eloko liko, Lina li wu linyaneme la bokolami, Bonkumu bo wu boye, Waango bo wu bokelwe ngong'oko liko pe oni nse,¹¹ Otokapelake lene efula le so l'eyeleme,¹² otosambake so bitimo bilia so, nkonga osa so tosamba bamo balia botimo bi so,¹³ ntototombake sub'oko nkeka-keka, Yaaka otolamolake lamoo la lo bobe. Ibango ok'ole wu ele bonkumu, binkembwa, la nguya, bokolo edie l'edie, nko ngako.¹⁴ Ibango la bosamba bato bayese ba bo, Papa le nyo l'eloko liko angoesamba pe nyo.¹⁵ Yaaka la nyo bosoyala nkosamba bato bayese ba bo, Papa le nyo ntongosaboya bayese ba nyo.¹⁶ Ngeng'enkeni l'ekina nyo ile, ntoboyalake ng'ole bingala bi beso bendakanu; ibango bapita beso ba bo l'itina boe bayenele la bato boe bakina ile. Nko solo metepela mie basoseya nzambe ikonda li bo¹⁷ piee. Yaaka nyo la bokina ile, boliisaka betube nyo, bososaka pe beso be nyo, l'itina¹⁸ nyo boyale nkoyenele la bato nyoe bokina ile. Ngako lo Papa le nyo l'el'ok'imonyo, loyene pe ok'imonyo angokokonda.¹⁹ Ntabokanyotiake nyoandwa la bingondi oni nse, ndie l'epita nselelela nyakanda, ndie l'epandola beebi la nsukasuka.²⁰ Yaaka bokanyotiaka nyoandwa la bingondi oko liko, ndie l'e;pa nselee la nyankanda ntapite; ndie pe l'empa beebi ntapandole la nsukasuka.²¹ Ibango oko ndie l'ele bingondi binyo, oko pe ele ndie l'eyale bebonda be nyo.²² Ilangi li bienge lile liso. Aku la liso li wu liyene tee, bienge bi wu binkuma bingoyala senzele.²³ Yaaka la liso li wu ntaliyene ye, bienge bi wu binkuma pe bingoyala oko mpitamoo. Aku la tee l'el'ok'ibale li wu engoyala nko mpitamoo.²⁴ Ntembia boto l'oyosono ntotie Wangi la pe bsensongo mbal'emo ye.²⁵ Ibango la lobo lone metepela mie ntaboyalake l'ekani la boboto bo nyo la yemba le ndekeleke ye, laa pe le mina-mina ye, laa pe yemba le ndat'oko bienge ye.²⁶ Te mbali boboto bole sangaa l'ile? Bienge pe sangaa le ndata? Bosolenda mfulu bi liko, ntabimiakele biopo ye, ntabipembole la

mbungis'oko bikolielo pe ye, yaaka Papa le nyo l'el'oko liko aibongola. Te nyo mbali bosonda mfulu fwee?²⁷ Onkeni lo nyo nani, lama la lokeketi nzoka-yoka, l'obongo la nangie eteni le nsio bi nde bi²⁸ boyalelo? Ako pe bokenzebele la yemba le ndata nghamoni? Bosimamalaka la ndende fulele bi²⁹ bosobe dweli nga oto bio, ntabiwute bisali, ntabipome pe bisenda, ako pe nkia Solomo la³⁰ bankembo ba nde bankuma ntakembe nga emo le bio pe ye. Biwusu bi bosobe ke lene biyala, lobi bibokwa dia ok'ibebe. La Wangi ailatia nko die, te mbali asonda l'itina li nyo nta fwee, nyo ba boyambi nio?³¹ Ako ntabokenzebeleke la ntepele nyoe, "Tongole be, laa pe tongomina be, laa pe ntongolata be?"³² Ibango binkuma bine ba dio ba bolongo baiyenga wembu-wembu. Ibango Papa le nyo³³ l'el'oko liko ayebe ndee bokamba biko binkumela. Yaaka boyengaka ntondo bonkumu la bokolami³⁴ bo nde, ngako biko binkuma bingoesangemela. Ako ntabokenzebeleke l'itina li losio lo lobi, ibango lo lobi lokolimia bi lo nkika. Bobe bo losio lomo lokolama la lo nkika.

7

¹Ntabotendeke, l'itina nyoe nyo nkika boyale nkotendwa, ibango la botendi botende nyo, ²bongotendwa, la pe la longolo loyeluia nyo bankika, nkika bongoyelwama.³ Olenda bosolele oko liso lika mbale le wu, awu pe ntosimamale la nsimole epala oko liso liwu nkika⁴ ebobe? Laa pe otepela mbale le wu wue, "Paaka nkosimole bosolele oko liso li wu", nghamoni? Solenda epala oko liso li wu nkika ntondo! ⁵Awu engala, simolaka epala oko liso li wu nkika ntondo fwee, la mbisa oyene nta tee la nsimole bosolele oko liso lika mbale le wu.⁶ Ntabopaake yemba le engondi ok'ole mbwa ye, ntabobokake pe bawe ba tee oko baka nsombo; nkanga ngeng'emo ntasoasopo la bikata bi bo, la mbisa bakalomoa pe la ndoise nyo. ⁷Bobondelaka, engoepawuela pe, boyomo, bongoba, bopomela, engoelifwela. Ibango botola boto ⁸l'obondela, eongoopawuela, boyomi pe angoba, engolifwa pe ok'ole bopomeli. ⁹Boto nani ok'etetei le nyo, la wana asobondel'efula, ngako nde aopa iwe wukutuu, nani?¹⁰ Laa pe asobondela nsi, ngako aopa nzo wukutuu? Ako laa nyo baabe nzalayala ke boyeba¹¹ mpae bana ba nyo bakapo ba dilo; te Papa le nyo l'el'oko liko mbali asonda mpae bamo babotitia ¹²ok'ole nde biemba bi dilo? Ako binkuma biyoka nyo mposa nyoe bato baekelale, nko ngako pe nyo boakelelake, ibango lone lootefwa la bekengo.¹³ Boyotwaka, boleka oko ekuke le kokoto, ibango pongoloo ele ekuke, yanaa pe ele mboka l'esa¹⁴ kuu oko bosilela, bato wuke pe bayotwa la ndek'oko kio. Ibango ele ekuke, nzikitia ele mboka l'esa kuu oko bokolo; nko nio pe ele babai ba kio?¹⁵ Bobokaka nzebi, bokekeke bienge ok'ole babambi ba bingala, bo baekelale oko nkopo bi mbata, yooka oko bebonda be bo bale mbolo bi bekwa.¹⁶ La mbolo hibo, bongolimbetela soo. Balokoyimbe mbolo bi beseseli oko basalanga ba nsende¹⁷ ndo? La pe mbolo bi beteko oko bimpaye ndo? Nko ngako vete be dilo, bomo la bomo bebota mbolo bi booyi; yaaka bote bo bobe bobota mbolo biibe. ¹⁸Bote bo dilo ntaboyosone mbote mbolo biite; bote boobe ntaboyosone mbote mbolo bi booti ye. ¹⁹Bote la bote bompatobote mbolo bi booti, bobekwa pe bokwa kuu oko ibebe li twe. ²⁰Ako ngako, la mbolo biibo, bongolimbetela soo. ²¹Ntembe boto lomboka mbela, Nkumu nkumu l'ongoyotw'oko bonkumu bo liko fwe; yaaka ²²bobaki bobaka wango boka Papa le mi l'el'oko liko. Bato wuke bangontepela oko losio loku boe Nkumu, nkumu, temie la lina li wu tokendeke la ndakalaka; la lina li wu pe topasolake bilimo biibe, la lina li wu pe tokelili bi nguya wuke? ²³Aku pe ngoakalola mie "Ntimbia ngengo l'elimbetela mi nko nghoo", bonamwelaka lamo, nyo bati ba bowungwa. ²⁴Ako boto la boto l'oyoka mbo bi mi bine, aibaka pe, anyanema ndia boto lo itangeli, l'okobota lowulu lo nde oko liko li iwe; mbula biloo yawu-yawu, bekeli beyekwe yiko-yiko, nkuli bifumpe ²⁵fuu-fuu, bibole lowulu'eko, yaaka ntalowundwa ye. ibango lobokwe oko liko li iwe. ²⁶Yaaka boto la boto l'oyoka mbo bi mi bine, ntabake pe ye, anyanema ndia boto lo bonfunda, ²⁷l'okobota lowulu lo nde oko esenge, mbula bilo yawu-yawu, bekeli beyikwe boo-boo, nzoyi bikele poo-poo, bibole lowulu'eko, ako pe lowundwe; ewundwelo le lo eliki lenene. ²⁸Oki Yesu ayene ntepele mbo biko, yiinda bakabake la balako ba nde, ibango ²⁹aalakake la isende lilia nde, ntembe nga basoneli baabo ye.

8

¹Oki Yesu atulwa yim'ok'engenza; yinda wuke eobenge. ²Bolenda pe!, Lo mbala aobelele, aosangola pe ndee, " Nkumu, laape oliamposa oyosono ntendolo ³mi" Asembola lobo, aota pe la ntendolo nde, "Ndia mposa, ntendwaka" Nk'aku ndieku mbala le nde esia. ⁴Yesu aotepele ndee, "Lendaka, ;ie oyale nkotepela nkia bot'omo ye; yaaka lekaka oyeniake nkanga bienge bi wu, opaaka pe ikapo liki ;ose asikesele l'itina li botato ok'ole bo"⁵ Oki yesu aseye nzotw'oko Kapalanauma, engambi le basoda aobelele, aobotitie pe ndee, ⁶"Nkumu, elenge le mi ale sampa la bawulola oko bienge, anyokwa la bonyoko bo wuke". ⁷Aotepele ndee, Ngooya, pe ngoowua".⁸ Engambi le baloi aokalole nkalo ndee, "Nkumu, ntibonge mie oyotw'oko lowulu lo mi yw, yaaka tepela nko lobo ntepela ntonto, elenge le mi pe angowiwa. Ibango mi pe ke nde boto lo bobe, ⁹la isende nzalayala la basoda bobe la miondwa; ntepela omo mie, "Lekaka", aleka pe; o'okle onkina mie, "Yaaka", ayaka pe; ok;ole bontamba bo mi mie, "Kelaka lone", aekela pe. ¹⁰Yesu yoka ngako, asime, atepele bakoobokake ndee, "Nko solo metepela mie, Mi lelo ntitanili bonene bo boyambi nghane nkia oko Yisalalele"¹¹ Mi pe metepela mie, "Bato wuke bangoyima oko Esete la wesete bangokengama ndekeleke lama ¹²boa Abalayama la Yisaka la yakobo oko bonkumu bo liko, yaaka bana ba bonkumu bangopaswa kuu oko mpitamo le bosale la bosale; oko engoyala bilelo pe la nkwati bi benyo". ¹³Yesu atepele engambi le basoda ndee, "Lekaka, nkonga osa wu oyamba, lokelwe ok'ole eu". Elenge pe abike nk'oko kio ngeng'eko. ¹⁴Yesu swe oko lowulu loka Petelo, ayane nyangho eka ilaka li nde sampaa, nsakatana la isakema. ¹⁵Aote la ikanzo li nde, isakema pe liotwenye. Ayumwe aolondelake pe. ¹⁶Bato wuke baketewuaka la bilimo biibe baobelele; ayimiakie bilimo biibe oko bienge bi bo nko ¹⁷ntepela, abikiakie pe bakonu bankuma, l'itina ndee lobo lokotefwa la Yesaya le bobambi lobakwe ndee, Ndongwa apose biolu be so, abele pe biale be so". ¹⁸Oki Yesu ayene yinda wuke dio la nde, asikesele nde appende oko ns'eni. ¹⁹Bosoneli bo;o aobelele, aotepele pe ndee, "Bolaki, ngokabaka okondie binkeni binga wu

osa".²⁰ Yesu aotepele ndee, Bebange balia bibeto, mfulu bi likope balia bekotamelo, yaaka wana oka bobato ntangia ndie etamia botu bo nde ye",²¹ Omo lo bayeki aotepela ndee, "Nkumu, ondangela ntondo yime nkunde papa lemi"²² Yaaka Yesu aotepele ndee, " Ombakake, paaka bawi bakunde bawi ba boandwa.²³ OKi nde aseye nkondel'oko wato, bayeki ba nde baobake.²⁴ Bolendaka! Nzoi lenene efump'oko nzale, ngako wato bolipamake la boketi; yaaka ndeondwa²⁵ aliki nko isilo. Bayeki baoyu;ole, bqotepela pe boe, "Nkumu, otobikiake, so tosilela".²⁶ Aatepela ndee, Nyo bolia bomo itina be, nyo ba boyambi nio? Yaaka, nde yemaa,²⁷ amase beembo la nzale enkuma, bolenge bonene boye. Yaaka bo bayeki basime wuke la ntepela boe, "Bot'one ale dweli lonkeni? Nkia beembo la nzale biototia".²⁸ Oki Yesu asia ndia oko ns'eni, oko ese eka Ba-Gadale, opomala ndia bato batepe bakotewuaka la bilimo biibe, bayim'oko balengi; bo la iyulu fwefwe, ngaku eliki boto ye lokoyosonoko²⁹ ndekaleka oko mbok'eku. pe bolendaka! Bo bapamwe boe, Awu oka Wangi, so swa wu tolemema la lobo lonkeni? Osoy'ane ntondo le ngengo la nyokolo so?³⁰ Eliko lamo la bo, botonga bo nsombo wuke ndekeleke.³¹ Bilimo biibe baobotitie boe, "Laa otopasola, ototomake wuo, kuu oko botonga bo nsombo. Aakalole ndee, "Bolekaka".³² Bo fwe, bayime wuo, base kuu oko nsombo, bolenda pe, botongo bonkuma bokutumwe poo, bokaboake oko ndie le bonkolombongo kuu oko nzale, biwe pe oko losi totolo.³³ Babongoli balote boankuma pe base uo kuu oko bokolo, batepele pe mbo binkuma, la bikokelwa³⁴ ok'ole bato ba bilimo biibe. Bolenda pe! Bokolo bonkuma bapaswa mpomala boa Yesu. bo boa nde kwuo, baobotitie boe ase mbise mbongo lamo la belelo be bo.

9

¹ Oki wato kokoso, ase mbise mbongo, ayie kuu oko nza le ndeondwa.² Bolendaka! Baobelele bokonu bo bawulola oko bienge (Bokakatali) sampaa oko ntange. Oki Yesu ayene boyambi boobo, atepela lo bawulola ndee, " Kandaka lomo wana, bobe bo wu bosokosawuela".³ Bolenda pe bamo basoneli batepelake oko babale boe, "One ayengisa" "Yesu pe ayebe batangeli ba bo, atepela ndee, "Bokanela bobe oko bebonda be nyo itina be? "Ibango losonda nkonyo lole lonkeni? La ntepele mie, "Bobe bo wu bosokosawuela", laape la⁴ ntepele mie, Yumwaka, kendeke"? Nko l'itina mie boyebe nyoe wana oka bobato alia isende oni nse li nsabole bobe". Ako atepela lo bawulola ndee, Yumwaka, tongholo ntange le wu, lekaka kuu oko nza le wu".⁵ Yumo, ayime wou kuu nza le nde.⁶ Yinda yene ngako, boyoke bomo; bateliake Wangi bokopaka isende li dweli loko ok'ole bato. ⁷Yesu ayakolek'oko, ayene boto l'otolwa lina ;atayo anse oko elingwelo le ndingo, aotepele pe ndee, "Ombake" nde pe yumo, aobake.⁸ Oki Yesu alekeke nkengama oko lowulu, bolendaka wuke bo balingola ba ndingo la bato baabe, bayake labo nkengama boa Yesu la bayeki ba nde. ⁹Bapalosi yene ngako, batepele bayeki ba nde boe, "Bolaki bo nyo ale ndiemo ndia balingoli ba ndingo la pe bato baabe nghanoni?"¹⁰ Oki Yesu ayoke ngako, atepela ndee, "Bato balia wembu ntaakane nkanga le belo, yaaka bakonu".¹¹ Bolekaka, boyeke itina lika lone mie, ndia mposa l'isei, yaaka bodiakelo bo mbeka ye. Ibango ntiyili mbesie bakolami ye, yaaka bato baabe.¹² Aku bayeki baka Yoane baobelele, boe, "So pe soa Bapalosi tokina wuke, yaaka bayeki ba Wu ntaakine ile ibango be?"¹³ Yesu aakalola ndee, Bambale baka bondwa ibala bayosono ndelalela ngengo eyaka bondwa ibala ndiemo la bo ndo?"¹⁴ Yaaka, nsio bingoya biinga bondwa ibala akumwe ok'ole bo, aku ngeng'eku pe bangokina ile. Ntembia boto obambaesenda le bonzola la etetele le bosaba ye, ibango lwenga loyolola esenda wuo, ikusu pe lingosonda bonene. Ntaayangole pe baana ba bosaba oko nkopo bisoyal'edie, la ngako nkopo biyatwa fwaa, baana pe bafundwa fuu, nkopo pe bisilela. Yaaka, bayangola baana ba bosaba oko nkopo bi bosaba, binkuma pe bikengwa soo.¹⁵ Oki nde atepelake biko, bolenda! Nzangi emo aobelele, aobotitie ndee, "Wana lo mi weto asowa nk'ako boko, nko yakaka oosangie ikanzo li wu, angoyitia nkenankena".¹⁶ Yesu yemaa, aobake, nde ndia bayeki ba nde.¹⁷ Bolenda pe! weto omo okokonoko bosololo bo balongo betia diomu la bepele, aye oko mbis'eka Yesu, abendole¹⁸ lofwa lo bombuli bo nde; ibango atangelake ok'ibale ndee, "Laa mi nsobendola lofwa lo bombuli bo nde nkia ntataa, ngobika".¹⁹ Nde Yesu akolomo, aoyene, atepela ndee, "Kandaka lomo wana, boyambi bo wu bosokobikia. Lo weto pe abike yima nk'oko kio ngeng'eko.²⁰ Yesu swe oko lowulu loka nzangi, ayene bapomi ba ntonti la pe yinda etokasana le boyoko,²¹ atepela pe ndee, "Bolamwaka lamo, ibango elenge le weto ntambe bowi ye, yaaka ale isilo" Bayoki baoyole la nkele nde esengi.²² Yaaka oki yinda epaswa fwe, nde pe swe, awute elenge le weto oko lobo, nde pe ayumwe pe. ²³Lumu loka lobo'eko lopianzakane tia-tia kuu oko nse eko enkumela.²⁴ Oki Yesu ayakolek'oko; ba beso mpitamapo bapele baobengaka nko mpamwa boe, "Otoyokelak'isei, wana oka Dawidi".²⁵ Oki nde aseye nzotwa oko lowulu, ba beso mpitamapo baobelele, Yesu aatepele ndee, "Boyamba nyoe nzosono nkele lone? Baokalole boe, "Oo, Nkumu"²⁶ Aku ataa beso ba bo ntepela ndee, "Nkonga ole boyambi bo nyo, lokelu'ok'ole nyo".²⁷ Beso ba bo balifwe. Yesu aakilole bosikeselo ndee, "Bokengeke nkanga boto ntasoyeba."²⁸ Yaaka bo bapaswe pe bapanzole lumu lo nde oko nse enkuma tia-tia.²⁹ Oki bo bapasw'oko lowulu, bolenda!, baoyebe ewuwu lokoliki la elimo le mbe.³⁰ Oki elimo le mbe esie mpaswa, lo ewuwu atepela. Bato basime boe, "Lelo ntatoyenili nghane oni Yisalele".³¹ Yaaka Bapalosi batepele boe "La nguya eka nzangi le belimo biibe, apasola bilimo biibe".³² Yesu akenghalak'oko nza binkuma, la pe oko bekolo, oko mbulu biibo bi bikinda ndakalaka, nsango dilo bi bonkumu mpanghinya, nzeli binkuma bi bakonu la pe bi biale mbikia.³³ Oki Yesu ayene bisuku wuke bi bato, ayoke bobonda isei wuke, ibango baliki nyingho-nyingho, tia-tia pe nkonga mbata bimpa lokengi.³⁴ Aku atepela bayebi ba ndee, Bisali solo bile wuke, yaaka bati bale nio.³⁵ Aku bobotitiaka ok'ole nkolo le bisali l'itina ndee atome batii siki kuu oko bisali bi nde.

10

¹ Yesu abesie bayeki ba nde diomu la bapele ok'ole ndeondwa, aapa isende esengi la bilimo bi bonzumba li mposola bio, li mbikia nzeli binkuma bi biolu la bi biale. Bena baka ntomwa diomu la bapele bale bane: Ntondo Simona l'etolwa Petelo,

la Andalea le ³wankuna londe; Yakobo eka Zebedayo la Yoane le wankune lo nde; Pilipo la Balutolomayo, Toma la Matayo le bolingoli bo ndingo; Yakobo eka Alupayo, la Tadayo; Simona le bosi ⁴Kanana, la Yuda le bosi Keliota le bsekisi bo nde. ⁵Bako diomu la bapele, aatome wuo, aasikesele pe ndee, "Ntabosake ok'ole ba dio; ntaboyotwake oko ⁶boloko bomo boka Ba-Somolono' yaaaka bokendeke ok'ole mbata bikowunghala bi bonza ⁷boka Yesalaele. Bokendeke, bolakaka, botepelaka nyoe, "Bonkumu bo liko bosobeleme". ⁸Bowuaka ba bolu, bokundolaka bawi, botendoloko ba mbala, bopasolaka bilimo biibe. Nko die ⁹bosopawuela, nko die pe bopaaka. ntabobelake wolo la palata, la mbengi oko nkopo bi nyo, la ¹⁰mbango le lokendo ye, la benkoto bepele ye, la basampata ye, la mpango pe ye, ibango botii abongo la ile li nde wutuku. ¹¹Yaaka oko nza enkeni, laape oko bokolo bonkeni bonga nyo boyotwa, boyomoko boto l'obongo oko ¹²bo; boyalak'oko pe edie kuu la ngeng'enga nyo boyime. Onga nyo boyotwa oko lowulu, boabekaka. ¹³La nko solo lowulu'eko nko yala lo mbongobongo, bolaliaka yee, le nyo oko lo; yaaka laa ntalombe mbongobongo, bopaaka yee le nyo eyitie ok'ole nyo. ¹⁴Yaaka onkeni lompotosanghala la nyo, mbo bi nyo pe ntalanga nzokayoka, onga nyo bopaswa oko bosale bo lowulu laa pe bokolo, ¹⁵bofumpolaka wuti bo bikata bi nyo fumpo-fumpo. Nko solo metepela mie, "Engoyala lobo'emo losonda konyo ok'ole bato ba Sodomo la Amola oko batendelo la nsonde lobo loka kio nza eko. ¹⁶Bolenda! Mi metoma wuo nkonga mbata ok'etetei eka ngombolo, ako boyalaka la nkopo nkonga nzo, basembwe pe nkonga bimpompo. ¹⁷Bokekeke bienge ok'ole bato ibango bangoesembola kuu oko beloyi, oko mbuilu bi bo bi bikinda ¹⁸bangoekela ndii, bongokambwa ok'ole bankumu l'itina li Mi kuu botato ok'ole bo la pe ok'ole ba dio. ¹⁹Yaaka onga bo baesembola, ntabopekake l'ekani dweli longa nyo botepele laape mbo binga nyo btepele, ibango engopawua ok'ole nyo nk'oko kio ngeng'eku mbo binga nyo botepele; ²⁰ibango ntembe nyo batepele, yaaka lo Elimo eka Papa le nyo l'otepela ok'eteyi le nyo. ²¹L'osangi angosembola lo ibotwa limo la nde kuu ok'iwa, ise pe angosembola wana, bana pe bangoyemala esengi ok'ole baboti baadiaka pe, ²²bongoyala pe bayinwe la bankumu l'itin'a lina li Mi Yaaka l'okanda lomo kuu bokuma, aku angobika. ²³Yaaka nko, laa basoenyokolo oko nza'eku, bolotaka kuu oko lemo. Ibango nko solo metepela mie "Nyo la nseye nza binkuma bika Yisalaele nkenghala nko nghoo, kuu la ngengo engu wana oka bobato aye. ²⁴Boyeki ntange sangaa la bolaki bo nde ye, Bontamba pe ntange sangaa la nko le nde ye. ²⁵Ebongo ok'ole boyeki ndee ayale nkonga bolaki bo nde, bontamba pe nkonga nkolo le nde. Laa pe basobesia bondwa lowulu ke lina Balazabula, temie basonda ntolo pe la balambianza? ²⁶Aku ntaboayokelaka bomo. Ibango ntengia yemba esa balipa esa l'empatolifwe, yemba pe le nkuku ye ²⁷l'empa bo ntaalomole. Loko loetepela mi oko mpitamo, boetepelak'oko wane, loko pe l'oyoka nyo oko ntungu le itoi, boelakaka oko liko li mbulu ²⁸Yaaka ntaboyokake bomo ok'ole bamo badiaka bienge, nko ntaayosone ndiaka boboto, nko bolotaka one l'oyosono nseye la boboto la bienge oko Gena. ²⁹Temie nsundi bipele bitekwa la bosio bo ikota limo? Yaaka nkia lomo lo bio ye l'okita oko nse, soo nko Papa le nyo ayebe. ³⁰Nkia diibo linkuma li betu be nyo disekwa nko bosio. ³¹Ako ntaboyokake bomo, nyo bosonda nsudi wuke pendo. ³²Ako boto la boto l'ombakema polele oko beso baka bato, mi pe ngoobakema polele oko beso baka ³³Papa le mi l'eloko liko; yaaka bot'onkeni loontona oko beso baka bato, mi pe ngootona oko beso baka Papa le mi l'eloko liko. ³⁴Ntabongangelake nyoe nzili mpae totolo oni nse, ntiyili mpae totolo ye, yaaka mpalo le ndokoloko. ³⁵Ibango nzili sengitia boto esngi l'ise li nde, wana lo weto esngi la nyango le nde, ilaka pe ³⁶esengi la nyango eka lo wele; bempendo beka boto bengoyala balambianza ba nde. ³⁷L'ononeli ise laa pe nyango sangaa la mi, ntabonge lo mi; l'ononele wana laa pe lo weto sangaa la mi, ntabonge lo mi. ³⁸Nde pe l'ompatowute ingengola li nde loselele la mi pe ntaambake ye, ntabonge lo mi. ³⁹Onkeni l'obaa boboto bo nde angooowungia; l'owungia boboto bo nde l'itina li mi angoooba. ⁴⁰L'osanghala na nyo, asanghala pe la mi, l'osanghala la mi, asanghala pe la Botomi bo mi. ⁴¹L'osanghala la bobambi ibango ale bobambi, abaa ikonda lika bobambi; l'osanghala la bokolami ⁴²ibango ale bokolami, abaa ikonda lika bokolami; yaaka onkeni pe ominia omo lo bane ba nio-nio nko ikopo li losi lo mpio ntonto ibango ale boyeki, nko solo metepela mie, "Nde la mbwa ikonda li nde nkwa nko nghoo"

11

¹Ngeng'esa Yesu aseya mpapala bayeki ba nde diomu la bapele bekengo beko, ayime ako itin'akoke nsakola pe nteya-teya oko nza bi mpika-mpika. ²Yoani Boyinoli aliki oko lowulu lo ikamba pe ayoka ngako atome bayeki ba nde bankina, l'itina li mpomala la nde; l'ale boto one obongo nzaka-yaka, la pe tolendela onkina? ³Yesu ayisena bo nghane: boleka ntepele Yoani mbo bine bisa nyo boyoke pe boyene; ⁴bato basako wa beso beyene lonkina, bikinda batoyi bayoke, la bikoko bakendeke, pe balia wale babikake la pe bato ba isei bayokake nsango dilo. ⁵Nyinga la boto one lompantoliki la biango oko mi. ⁶Eki bayeki baka Yoani abayitie, Yesu abanga nziwola bato l'itina lika Yoani: bosake ndenda-lenda be oko bosobe? Wano bote bone wembo bofukisa? Ye! ⁷Ngako bosake oko la be? Itina lika ndenda-lenda bot'omolo l'olatii bisenda bi dilo? Ye! Ibango bato bane balokolate bisenda bi dilo bayalake oko lowulu loka ba nkumu. ⁸Ngako bosake ndenda-lenda be? Bobembi? Ee! Bosake ndenda-lenda Bobembi ntasosolo, mi metepela nde apenda la bobembi. ⁹Ntoo-nto ye Yoani ale Bot'one osakoyala nghane: Wangi atepela: lenda, ntoma Ntomwa lemi oko ntongo lewu, itina lika ndonda londa mboka. ¹⁰Nko solo metepela mie, ntembiq boto l'osobotwa la beto l'osonanghwa la nsonde yoane le Boyini ¹¹bonene, yaaka l'osonda bokeke oko bonkumu bo liko ale bosondi bo nde. Yima ngeng'eki Yoane alakake nsango le nde kuu la wane bo lene, Bonkumu bo liko bosonyokwa wuke, ¹²pe banyokoli baoyalola nkumola. Ibango babambi bankuma la bobeko boka Mose babembe kuu nko ¹³Yoane l'itina lika Bonkumu bo liko; laape nyo bolia mposa le nzambayamba, nd'ondwa ale Eliya l'ekoyalaka mpika-mpika la nzakayaka. ¹⁴L'odia batoi ba nzokayoka paaka ayoka. ¹⁵Te mbongo nkolomie ibotwa line li booko nga be? Lile kweli nkonga bilenge anse-anse oko badio babesia bambale la ntepele boe, ¹⁶Toepomeli ntonti bi dilo bi ibala, yaaka nyo ntabokanyili, Toyembili nzemba bi iwa, yaaka nyo ntabolelili. ¹⁷Oki Yoane aye, aliki ndekeleke ye

baana minamina pe ye, ngako bato bankuma boboe alia elimo le¹⁹ mbe! Ngeng'eki wana oka boto aye, aleke, aminake, ngako bato bankuma boboe, "Bolenda bot'one! Alia mpos'ile la imini, ngila eka balingoli ba ndingo la bato baabe", itangeli lika Wangi liyenele la nkolama la bi kela lio.²⁰ Aku abanga nsenolo bekolo bekokelwa bilimbetelo bi nguya bi nde wuke, ibango ntaakalomola²¹ bebonda, nde ndee, "Nkwa ok'ole wu kolazi, nkwa ok'ole wu Betesaida! Ibango laa wue mbo bine bi nguya biekelwela, bikanokelwa oko Tula la Sidona ntumbe bakalomolaka bebonda kala-kala²² subaa oko ngoto la betoko. Nko nta sosolo metepela mie, oko losio lo batendelo, Wangi angosonda nzokela bato ba Tula la Sidona isei wuke mpenda nyo.²³ Dweli lomo la wu Kapalanauma, ongosangema sangaa kuu oko liko ndo? Ongobokwa kuu oko²⁴ longa. Ibango laa mbo biekelwela bikanokelwa oko Sodomo ntumbe ekanoyal'edie kuu la nsio lo lene. Oyepolaka sosolo wue oko losio lo botendi Wangi angoyokela Sodomo isei nsonda wu!²⁵ Oko ngeng'eko Yesu atepela ndee, "Nkosekisa Papa, Nkumu le liko la nse ibango osoyisa bine²⁶ ok'ole ba itangeli la ba wanya kwo-kwo, osoikusola ok'ole bimbunda la bana ba nio-nio kuso-kuso. Nko ngako Papa, ibango eyeneli kweli ngako oko beso ba wu..."²⁷ binkuma bisosembwa ok'ole mi mia Papa le mi. Ntembia pe boto l'olimbetela lo wana so-soo nko lo Papa, ntembia pe boto lolimbetela lo so-soo nko lo wana la pe one lokana lo wana nkoswela.²⁸ Boyak'oni ole mi nywankuma basokondo la bisali pe la mbele belito ngako mi ngoeyolia.²⁹ Bosangia ok'ole nyo bokando bo esali le mi, boyekaka la mi, ibango mi nde bompombi mpe³⁰ imemia oko bobonda, bongobalela beboto be nyo iyolia. ibango bokando bo mi bo esali bole konyo, botete bo mi pe bo esali bole wasala.

12

¹Okoko ngeng'eko Yesu ayakokende ndekalenka oko batia ba basangu l'Eyenga, bayeki ba nde bayoke² nzala, babange pe nduke bituka la ndekeleke. Bapolosi yene ngako baotepela boe, "Solenda bayeki ba wu bakela loku lompatokelama oko Eyenga nkelekela."³ Yesu aakalole ndee, "Loki Dawidi akele ke ngeng'eki nde ayoke nzala ndia bakoliki la nde, ⁴nyo lelo ntbootolili? Nde ayotuoko lowulu loka Wangi, ale bifula bikotandemaka; ntaikolamake ok'ole nde ndia bakoliki la nde ndekeleke, soo nko k'ole ba nkanga bo nkika.⁵ Loko pe lol'oko bobeko loe oko Eyenga ba nkanga ke oko lowulu lo bowangi bayalia Eyenga nkonga batia, bale pe balia eswa, yaaka mi metepela mie, "Lomo l'osonda lowulu loka Wangi bonene al'ane. Yaaka nyo bakanoyeba itina lika lone lokosonwa loe, "Ndia mposa l'isei, yaaka le bodiakelo bo mbeka ye, ntumbe ntobakanoyimba bane balia eswa.⁸ Ibango wana oka bobato ale nkumu l'Eyenga."⁹ Ayim'oko, ayotu'oko lowulu lo bo lo ekinda swe. Bolenda! Boto l'okoliki la lobo batatalu aliki¹⁰ oko; baoyubole pe boe, "Laape ekolama oko Eyenga la mbikia? L'itina boe baosa;bise lobo.¹¹ Yaaka nde aakalole ndee, "L'onyo onkeni loyala lolia mbata emo ke, kio l'esokitia oko ipoku l'Eyenga angoyala nkokewuta la nsapole kio?"¹² Te mbali boto asonda mbata pe ndo? Ngako ekolama oko Eyenga la nkele dilo."¹³ Atepela bot'oko nde ndee, "Senolaka lobo lo wu." Aesenole, loyitie nzala nke-nkee nkonga lomo.¹⁴ Yaaka Bapalosi bapaswe pe bayange wango bo nzenge dweli lo ndiake nde.¹⁵ Yesu alimbetela, ayim'oko yeli. Bamo wuke baobaka, aabikia boankuma; ¹⁶aasikesela siki-siki nde ndee, bayala nko nzeba polee¹⁷ itina ndee lobo lokotefwa la Yesaya le bobambi lobakwa ndee,¹⁸ Bolenda! Lo botii bo mi boki mi nsolo, lo mi lo lolango l'oyokeli boboto bo mi nyinga. ngosangia Elimo le mi ok'ole nde, pe angolaka botendi bo mi ok'ole babotwa bankina.¹⁹ Ntangosungemele, ntangopama pe ye, ntembia boto l'ongoyoka iyoyi li nde oko bayoya ba bekolo,²⁰ Ntangosukona losongosongo losakoyitama, ntaangolimia lolemi loopete bali-bali lo ilangi. Antotema nko ngako kuu la onga nde asondie botendi pendo; ²¹pe oko lina li nde babotwa bankuma bangotikela bebonda.²² Ako baoyele boto l'okoliki la elimo le be, lo beso mpitamo pe ewuwu. Aobikie pe, ngako lo²³ ewuwu ayosone ntepela, la pe nyeneyene. Esuku enkuma basimake, batepele pe boe, "Te one mbali ale wana oka Dawidi?"²⁴ Oki Bapalosi bayoke lobo'eko; batepele boe, "One apasola bilimo biibe la nguya eka Balazebula nkumu le bilimo biibe boto loopaa nguy'eko.²⁵ Yesu ayebaka batangeli baabo, ngaku aatepela ndee, "Bonkumu bonkeni bookakapola oko biteni la biteni biikalaisa la bonketo, bobongutwa, "bokolo la bokolo, nza la nza nokakapola kio esengi la kio²⁶ nkika, ntengosukama ye. Laape Satana apasola Satana, akakpola esengi la nde nkika. Aku bonkumu²⁷ bo nde bongosukama nghamoni? Nyo botepela nyoe mi mpasola bilimo biibe la nguya eka Balazebula l'ompaa nguy'eko, ngako boto l'opaa bayeki ba nyo nguya le mpasole bilimo nani? Ibango la lone bo bangoyala ntendi bi nyo.²⁸ Ye ntembe Balazebula ye, yaaka Elimo eka Wangi l'ompaa nguya le mpasole biimo biibe, lone lolakia loe bonkumu boka Wangi bosoyia oni etetei le nyo.²⁹ Boto abongo nzutu'oko lowulu loka bondwa nkanka la mpose biemba bi nde, soo nko akande³⁰ bondwa nkanka ntendo, ngako ayosono mpanghiye biemba bi nde. Boto l'ompatolameme la mi ale esengi la mi, l'ompatokosie nsangitia la mi, atiatikia.³¹ Ibango lone metepela mie, "Mpiito la mpiito la pe bayengisa la mbo biibe bingosawua ok'ole bato, ³²yaaka iyengisa la lopito esengi la Elimo le tee ntiingosawua ye. Onkeni l'otepela lobo enengi la wana oka boto longosawuela. Yaaka nde onkeni l'otepela lobo esengi la Elimo le tee, ntalongosawuela yima nk'oni ngeng'ene kuu oko ngengo engoya.³³ Boto abongo mbae bi dilo nk'oko bote bo dilo; la olia bote boobe obongo mbae nko bolobiibe. Ibango la mbolo biibo, bote bongolimwa.³⁴ Ibotwa li mbengo, nyo babe nzalayala, boyosono ntepele dilo nghamoni? Ibango yim'oko bofundwe³⁵ bo bobonda, munya botepela. Boto lo dilo apasola bi dilo yim'oko nkobe le bibonza bi dilo; boto lo³⁶ boobe apasola biibe yim'oko nkobe le bibonza biibe. Yaaka metepela mie, "Lobo la ensensu lonkeni lotepela bato longopawua nkalo oko losio lo botendi.³⁷ Ibango yim'oto bi wu ongoswa, yim'oko mbo bi wu pe ongokonzo.³⁸ Aku bamo ba Bapalosi la bobasoneli baakalola boe, "Bolaki, totia mposa le nyene bilimbetelo bi kela³⁹ wu". Aakalola ndee, "Ibotwa li boe la lolemba linyukana la nzenga elimbetelo; elimbetelo pe ntengoepawula ye, soo nko elimbetelo eka Yona le bobambi.⁴⁰ Ibango nkonga oki Yona aliki oko ibale lika ekukutu le nsi nsio bisato, biane-biane, betio-betio. Oko losio lo botendi, bato ba Niniwe bangoyemala yemaa ndiemo pe! L'osonda Yona sangaa al'ane.⁴² Nkumu le weto le Seba angoyemala oko botendi ndiemo ndia ibotwa line, angokonzia pe, ibango ayeyim'oko belelo ne nse la nzoke itangeli lika Solomo; bolenda pe!

L'osonda Solomo sangaa al'ane.⁴³ Ngengo eyima elimo le bonzumba ok'ole boto, aleka ndekaleka oko ndie bimpaa losi nzalole ndie le⁴⁴ iyalia, ntakebae pe ye. Ako atepela nde ndee nzitia oko lowulu lo mi, ndie eki mi mpaswake. Nko yaka nde nghane, aketana yombo, esoyombwa pie-pie.⁴⁵ Aku akende, abela ndiemo la ndeondwa bilimo binkina bisambiale bi sonda bobbe bo nde nkina; bo pe swe bakatika nko anse-anse oko. bi mbisa bika bot'oku bingoyala biibe bi sonda bi ntondo. Engoyala dweli lomo ok'ole ibotwa line li bobbe.⁴⁶ Lelo oki nde atepak'ok'ole esuku le bato, nyango le nde ndia bankune ba nde bayemala oko bosale, bayengaka ngengo le ntepela boa nde.⁴⁷ Boto omo etepele ndee, "Solenda! Nyango le wu ndia bankune ba wu bayemi oko bosale, bakana nzoke la wu" Yaaka Yesu akalole bot'oko nde ndee, "L'ole ngo le mi nani? Bankune ba mi nani? Bankune ba mi pe banani?"⁴⁸ Asebole lobo lo nde ok'ole bayeki ba nde, atepele pe ndee, "Bolenda ngo le mi la bankune ba⁴⁹ Mi; ibango boto onkeni l'okela waango boka Papa le mi l'eloko liko, nde ale wankune lo mi, la mpaka le mi, la ngo le mi.

13

¹Oko losio loku, Yesu apaswa oko lowulu fwe; ayal'anse beli-beli la nzale; esuku le bato wuke² ekosama ok'ole nde. Ngako nd'ondwa kokoso oko wato akatikanse; esuku enkumela pe eyemala tungungu oko mbongo.³ Aatepela mbo wuke la nkoma fwa-fwa ndee, "Bomiangeli bo biopo apaswa la miangela⁴ biopo. Oki nde amiangelaka; bemo bekita oko bonkili bo mboka, mfulu biya, pe biele benkumela pie.⁵ Bemo bekita oko mbotu bi bawe, ndie l'empatoliki la mbotu wuke; nko taa-taa beto ibango ntaeliki la⁶ ndinda le mbotu, yaaka oki botio bonangwa nangoo, benkuma belengele, ibango ntaeliki la belala ako pe benyitana.⁷ Bemo bekita oko biwusu bilia nsende pe biiyikitia yikee.⁸ Bemo bekita oko mbotu bi dilo, bebota mbolo pe, boomo bonkama, boku bosamalo, bonkina bosato.⁹ L'olia batoyi ba nzokayoka paaka oyoka".¹⁰ Bayeki ba nde baobelele, baotepela pe boe, Te aopela mbo la nkoma ebobe?¹¹ Yesu aakalola ndee, ok'ole nyo epawua la ndimbetela bi lombomba bi bonkumu bo liko,¹² yaaka ok'ole bo ntepaswua ye. Ibango oko oku l'okobaa engopaswua, angoyala la wuke; yaaka oko¹³ oku l'ompatobaa, kio l'ebaa nde ekumwok'ole nde wuoo. l'ebo ene, mi matepela la nkoma; ibango¹⁴ bo nkia balenda ntaayene, bo pe nkia bayoka ntaalimbetela ye, ntaayeba pe itina ye. Bobambi boka Yesaya bobakwa la bo soo. Looki nde atepela ndee: "Nzokayoka oko batoi bongoyoka, yaaka nyo la mbuta itina nko nghoo. La beso bongolenda, nyo la nyeneyene nko nghoo.¹⁵ Ibango bebonda beka ewumo ene besonyoto nyototolu. Basoyoka la batoi poti-poti, Basolipa pe beso ba bo; Nkanga ngeng'emo bo ntaasoyene la beso, ntaasoyoka pe la batoi, la nzebo oko bebonda pe la nkalomwa, mi pe la mbikia bo".¹⁶ Yaaka bandwa nyingha ele beso ba nyo ibango bayene; batoi ba nyo pe ibango bayoka.¹⁷ Ibango nko solo metepela mie, "Babambi la bakolami wuke bayokake mposa le nyene biyene nyo, ntabaiyene ye, mposa le nzoke pe biyoka nyo, ntabaiyoka pe ye.¹⁸ Ako nyo boyokaka ndimbo eka nkoma le bomiakeli bo biopo.¹⁹ Nkoyoka boto ilaka li Bonkumu bo liko, la ntaiwute itina ye, ngeng'eyaka lo bobbe, aokumola ilako limiakwe oko bobonda bo nde, oko ele bopo bomiakwe oko bonkili bo mboka.²⁰ Lomiakwe oko mbotu bi bawe, oko ale l'oyoka ilako, nko taa-taa la nyingha aiyamba; yaaka ntangia²¹ belala ok'ole nde nkika, ayal'edie wano ngengo; nkoyaka ebalakasa la pe bonyoko l'itina lika ilako nk'ako boko akwele ibaku.²² Bopo bomiakwe oko etetei le biwusu bi nsende, oko ale boto l'oyoka ilako, yaaka ekeni le boyalelo la mbo bi bolongo, mposa le besolo la lolimbo lo mbaba biyikitia ilako ikakalu, ngako aya la bokamba bo mbolo bi boyambi.²³ Bopo bomiakwe oko mbotu bi dilo, oko ale boto l'oyoka ilako, aiye b'itina pe abota mbolo sosolo, mbolo wuke nga bonkama, bimo bosamalo, bimo bosato.²⁴ Yesu aaatepela la nkoma enkina ndee, "Banyano ele bonkumu bo liko la boto l'okomiakela biopo be dilo be basangu oko itina li nde.²⁵ Ngeng'eki botio bosoyila, bato basotama basilo baoo, lo bompando bo nde aya, amiakela pe²⁶ belenge oko etetei le basangu, ayime wuoo. Ngeng'eki basongi basopaswa, babota pe la mbolo; aku eyenele la belenge.²⁷ Batii baka bondwa itia baobelele, baotepela pe boe, te mbali omiakelaka biopo be dilo oko itia, te aku pe esoyenele la belenge beyima nkoni?²⁸ Aakalola ndee, "Boto lo bompando akelili loku" Batii baotepela boe, "Aku olia mposa wue tosoekosia?"²⁹ Yaaka nde atepela ndee, "Ye nkanga ngeng'emo l'ekosia nyo belenge ntaososumola basangu³⁰ belala ndiemo la bio. Bopaaka beto nzeli binkuma bipele ndiemo kuu oko bapembwelo; oko ngengo le bapembwelo ngotepela bapemboli mie, bokosiaka ntondo belenge, bokandaka bio bibimba la ntumba bio wululu oko tue, yaaka basangu boakosia kuu oko emoyelo le mi".³¹ Aatepele la nkoma enkina nde ndee, "Binyano ele bonkumu bo liko la bopo bo sinapi boki boto³² afwe la nyone ok'itia li nde; nko solo bole bokeke bosonda oko biopo benkuma, yaaka ngengo l'eto bo bosonda bi yua-yua binkumela fwe, boya bote, ngako mfulu bi liko biyaka pe bikotama oko mpandi bi bo. Aatepele la nkoma enkina ndee, "Binyano ele bonkumu bo liko la mfulu bi bompando (bo mampa) boki weto afwe, aokolie oko basata basato kuu oki boyame bonkuma".³⁴ Mbo biko binkuma Yesu aitepelake ok'ole bisuku la nkoma, ntakanoatepela nkia lobo lomo ye³⁵ yimia nkoma; l'itina ndee lobo lokotefwa la bobambi lobakwe loe, "Ngolipola munya bo mi nkoma Ngokusola bisakoyisama yima nko babangelo ba bolongo".³⁶ Ako Yesu atwenye esku, ayotwe oko lowulu, bayeki ba nde baobelele la ntepele boe, "Otolimbolake itina li belenge ok'itina".³⁷ Aakalole ndee, "LO bomiakeli bo biopo be dilo ale wana oka bobato;³⁸ itina lile bolongo, biopo be dilo bele bana ba bonkumu;³⁹ belenge bele bana baka lo bobbe; lo loemiakeli ale Satana, bapembwelo ele bonkumu bo⁴⁰ boyalelo, bapemboli bale ntomwa bi liko. Ako nkonga oki belenge besomwe, betumbwe pe oko twe wululu, engoyala nko ngako oko bonkumu bo boyalelo.⁴¹ Lo wana oka bobato angotama ntomwa bi nde wuo-wuo, bangosimola balengwe la pe ba baka⁴² bayese fwe fwe bangoaboka pe dia kuu oko ibebe di twe; oko engoyala bilelo la pe nkwati bi⁴³ benyo. Ako bakolami bakosa nkonga weli oko bonkumu boka ise li bo. L'odia batoyi ayoke.⁴⁴ Binyano ele bonkumu bo liko la nkobe le bibonza oko itia kwo-kwo, oki boto aketonghole, akemonye pe, yim'oko bosango bo nde ayime, ase nza pe ateke binkuma bikoliki la nde wuoo, asombe pe itia liko.⁴⁵ Nzitia nyanie bonkumu bo liko la boto l'okela benkita be bawe ba tee ba dilo nzengayenga; oki nde⁴⁶ abae iwe limo lisonda bosio, ase

nza wuoo, pe ateke binkuma bikoliki la taa-taa wuo-wuo, ngako aisombe pe.⁴⁷ Nzitia nyanie Bonkumu bo liko la boteyi boki basaki baboke oko nzale, boyele nsi bi nzeli la⁴⁸ nzeli, oki bo bonyote, baosume oko mbongo; anse-anse pe bakosie nsi bi dilo oko bisaka baa-baa, nsi biibe baiboke dia botale lamo.⁴⁹ Engoyala nko ngako oko bonkumu bo boyalelo. Ntomwa bi liko bangopaswa, bangolamola baabe lamo oko eteti eka bakolami, bangoaboka kuu oko ibebe li twe; oko engoyala bilelo la nkweni bi benyo.⁵⁰ Bosoyeba itina lika mbo bine binkuma? Baotepele boe, Oo!⁵¹ Aayitie ntepela ndee, "Ibango boseneli la boseneli longoyalwa boyambi oko Bonkumu bo liko⁵² akolama soo la bondwa nza l'opasola oko nkobe le bibonza le nde, bibonza bi bosaba la pe bibonza bi kala-kala fwee.⁵³ OKi Yesu aseye nkoma binkuma biko ayim'oko; oki nde ayie oko ese le nde le bose; aalake⁵⁴ balako oko lowulu lobo lo Ekinda, ngako bo bakabe, batepele pe boe, "La one itangeli line la⁵⁵ nguya bine binkuma nkoni? Te one mbali ale wana oka botii bo babaya? Te nyangho le⁵⁶ nde mbali Malia? Bankune ba nde Yakobo, la Yosepa, la Simona la pe Yuda? Te ba mpaka ba nde bankuma mbali balia so ane? Ako abali bine binkuma yima nkoni?⁵⁷ Bakwele ibaku lama la nde; Yesu aatepele ndee, "Bobambi botelie, soo nk'oko ese le nde le bose, la pe oko nza le nde nkika".⁵⁸ Oko ndieko ntakela bi nguya wuke ibango la bosenga boobo bo boyambi.

14

¹OKo ngengo eku Elode le nkumu l'ekokongaka Galilaya ayoka lumo loka Yesu, atepela batii ba nde² ndee; One ale Yoane le boyini, nde asokundwa ok'iwa, oko ele itina lilia nde nguya le nkela bimwenge.³ Ibango Elode awute Yoane, aokande pe aoyotie oko lowulu lo nkoli. Akele ngako l'itina lika Elodia⁴ ilaka lika Pilipo le obotwa limo la nde. Ibango Yoane aotepela ndee, "Ntekolame la wu nzale wua Elodia.⁵ Akanaka ndiaka nde, yaaka amangaka bato, ibango aliki ok'ole bo nko bobambi.⁶ Yaaka oko ngengo le bayepwelo ba babotwelo baka Elode, wana oka Elodia akanye oko⁷ etetei eka bato bankuma, ayokie Elode nyingha. Ako, la nyimi nsimbasingha aopa ileno li; pae nde yemb'enkeni enga nde akana.⁸ Nde pe alakame la nyangho le nde, atepela ndee, Ompake oni ebengel'ene botu boka Yoane le Boyini.⁹ Nkumu Elode ayok'isei wuke, yaaka ibango la nyimi eki nde asimbe, la pe beso baka bato bakoliki¹⁰ boa nde oko ilambo; asikesele ndee botu boka Yoane bopawue.¹¹ Atome bato babeke Yoane botu oko lowulu lo nkoli; baoyele bo oko ebengele, bopawue pe ok'ole elenge le weto, aobele pe ok'ole nyangho le nde.¹² Bayeki baka Yoane baye, babele ebembe, bakekunde, la mbisa base ntepele Yesu.¹³ OKi Yesu ayoka, ayim'oko yeli la wato kuu oko ndie le boleki lamo nko nde nkika, bato yoka¹⁴ ngaku baobenga nse-nse yim'oko bekolo. Apaswa, ayene esuku le bato wuke; aayokela bobonda isei, awua pe biale be bo benkumela.¹⁵ Eliko ikolo, bayeki baobelele boe, Ndie ele boleki, ngengo pe akoboko esoleka, yimiaka esuku l'itina wue base kuu oko bekolo nsombe bienge bi ndekeleke.¹⁶ Nde Yesu aatepele ndee, Ntaangia ngengo l'eyima bo. Nyo boapaaka ile.¹⁷ Baotepele boe, ntatongia yemba ane, nko la bifula bitano la nsi bipele.¹⁸ Aatepele ndee, Boyaka la bio oni'ole mi.¹⁹ Asikesele bato bayal'anse oko bosobe; bifula bitano la nsi bipele kai, nde beso oko liko nanghoo atelie Papa Wangi, aiyatole pe; apa bifula ok'ole bayeki, bayeki pe ok'ole bato.²⁰ Bankuma bale, banyote pe, batongholo bibe bi mfusa bisaka diomu la bipele baa-baa.²¹ Balei baliki bele nkonga nkoto bitano yimia beto la bana.²² Aku ndieku akelilia bayeki ba nde ba kondela oko wato, balondolo oko mbis'e mbongo lelo oki nde ayimiaka esuku le bato.²³ OKi nde aseye nyimie bato wuo-wuo, ayilele kuu oko engenza la mbotitia lamo nko nde nkika.²⁴ Yaaka oko ngeng'eku wato boliki oko etetei le nzale mbolana la boketi poo-poo, ibango wembo bomfumpaka wembo wuke.²⁵ Mpika-mpika la beyekelo, aabelele oko nzale nkendekende oko liko li losi.²⁶ OKi bayeki baoyen'oko liko li nzale nkendekende, baoakime, batepele boe, Ele bokale. Bapame pe la bomo.²⁷ Yaaka nk'aku ndieku Yesu aatepela ndee, Bokandaka lomo, ele mi enda mi, ntabayokaka bomo.²⁸ Petelo akalole ndee, Nkumu, laa ele nko wu sosolo, onseselele nkobebelele oko liko li losi.²⁹ Yesu aatepele ndee, Yakaka.³⁰ Petelo atulwe yim'oko wato, akendeke oko liko li losi la nkendele Yesu; yaaka oki nde ayoke lopeli loka wembo apakime oko bienge, abange pe ndinda-linda, apame ndee, Nkumu ombikiake.³¹ Aku ndieku Yesu asembola lobo lo nde aolubola, aotepela pe ndee, Awu boyambi nio, oyokili ekani ebobe?³² OKi bo baseya nkondel'oko wato wembo pe bayala bio.³³ Bakoliki oko wato baosangola boe, nko solo ole wana oka Wangi.³⁴ Pendo-pendo bayie oko mbongo kuu oko Genesaleta;³⁵ eki bele be kio ndi'eko baolimbetele batome ntomo wuoo kuu oko ese enkumela dioo,³⁶ baobebele bakonu bankuma, baobotie ngengo le ntae nsalu bi bombuli bo nde nko ntata ntonto; bankuma bankeni bakoota, babike komoso.

15

¹Aku Bapalosi la Basoneli bayim'oko Yelusalema, babelele Yesu la ntepela boe, Bayeki ba wu² baboya ilako lika bingambi itina be? Ibango ngengo enkeni l'ele bo, ntaasosa bakanzo ye.³ Yesu aakalola ndee, Nyo pe baboya bosikeselo boka Wangi ibango la ilako li nyo ebobe?⁴ Ibango Wangi atepela ndee, Totiaka papa la ngo, Onkeni l'otwa ise la nyangho, paaka⁵ awake nko mbwaka-waka. Yaaka nyo botepela nyoe, Onkeni l'otepela ise laape nyangho⁶ ndee, Enkeni l'eba wu ntolo la mi, ele ikapo ok'ole Wangi, nde ntange kelalalu la ntote ise li nde⁷ ye; bosonzola bosikeselo boka Wangi ibango la ilako li nyo. Nyo bingala, Yesaya abembake dilo⁸ l'itina li nyo ndee, Ewumo ene entotia mi la bilele bi munya.⁹ Yaaka bebonda bebo benamola botale lamoo, Bansangola bisangola-sangola Balaka balako nko besikeselo beka bato.¹⁰ Yesu abesie esuku ok'ole nde nkika, aatepele pe ndee, Boyokaka, boyebaka itina pe; l'eyotwa¹¹ oko munya swe, nteyalie boto lumba lobe, yaaka l'epaswa oko munya fwe, eko eyalia boto lumba lobe.¹² Aku bayeki baobebele, baotepela pe boe, Oyeba wue Bapalosi batoli bebonda wale oki bo bayoke lobo'eko?¹³ Yesu akalole ndee, bote la bote bompatoyomwa la Papa le mi l'eloko liko, bongo simwa belala.¹⁴ Botika bo bio, bale balakie ba mboka beso mpitamio; la boto lo beso mpitamio alakia onkina lo beso mpitamio mboka, boanswapele bangokita ok'ipoku subaa.¹⁵ Petelo aokalole ndee, otobolelake itina lika kio nkom'eko.¹⁶ Yesu atepela ndee, Nyo lelo bokili nko binzenze kuu l'akoboko?¹⁷ Ntaboyebe nyoe enki l'eyotwa oko munya swe, eleka

kuu oko ibale, epaswa pe kuu oko bosobe?¹⁸ Yaaka bine bipaswa oko munya fwe biyim'oko bobonda, biko bayalia boto lumba lobe.¹⁹ Ibango yim'oko bobonda epaswa bibokelo bi mbo biibe, bidiakelo bi yomi, ndemba, bayenga,²⁰ nziba, betato be ndimbo, bayengisia, bine biyalia boto lumba lobe, yaaka nde biemba la bakanzo bampatososwe ntaayalie boto lumba lobe.²¹ Yesu oko wuo, ase yeli kuu oko bise bi Tula la Sidona; bolendaka! weto bosi Kanana apswa fwe²² oko ndi'eku, apamwa pe la ntepela ndee, Onzokel'isei, Nkumu, Wan'oka Dawidi, wana lo mi lo weto atewua la elimo le mbe tebo-tebo.²³ Yesu ntaokalola nkia lobo ye Bayeki ba nde baye, baobotitie pe boe, Ooyimiak'ane, ibango apamwa oni mbisa le so.²⁴ Akalole ndee, Ntomwe nk'ok'ole mbata bi bonza boka Yisalaele bikowunghalaka.²⁵ Lo weto aye, aosangole, atepele ndee, O! Nkumu onsungake.²⁶ Yesu akalole ndee, Mpose bifula bika bana la mboke bio ok'ole batumbe ba mbwa ntebonge.²⁷ Yaaka weto atepele ndee, nko ngako Nkumu, ibango nkia batumbe ba mbwa bale mfusa bi yima oko etanda eka nkolo biibo bio-bio.²⁸ Aku Yesu aotepela ndee, O, maa bonene ele boyambi bo wu; paaka lokelwa ok'ole wu nkonga ole mposa le wu, Wana lo nde pe abika nk'oko kio ngeng'eku.²⁹ Yesu oko wii, ase beli-beli la nzale le Galilaya, ayilela kuu ok'engenza, ayal'anse le bato³⁰ eobebele, ok'etetei le bo eliki la batengumi, la ba beso mpitamo, la biwuwu, la balemeli, la pe bamo³¹ wuke, baatwenye bio-bio mpika la bakolo ba nde. Boankuma pe aabikia; ngaku bisuku bi bato basima pe bakaba wuke oki bo bayene biwuwu batepela, balemeli bayitia nkendekende batengumi bakende, ba beso mpitamo pe bayitia nyeneyene; basekisaka Wangi boka Yisalaele.³² Yesu abesie bayeki ba nde, aatepele pe nde, nzokela esuku ene bobonda isei wuke, ibango nak'ene basoyala la mi edie le nsio bisato, ntaangia pe yemba le ndekeleke; ntimbia pe mposa le nyimie bo ane ile nsengasenga, nkanga ngeng'emo bo ntaasoselwa oko mboka selo-selo.³³ Bayeki baatepele boe, So ntongoba wuke bo bifula bi nyotia so esuku ene le nene yima nkoni?³⁴ Yaaka yesu aatepele ndee, Bolia bifula kwe? Batepele boe, Bifula bisambiale la pe wano nsi.³⁵ Asikesele bato bayal'anse oko nse; afwe bifula bisambiale na nsi emo, atelie Papa Wangi,³⁶ aiyatole, aipa ok'ole bayeki, bayeki pe ok'ole bato bankumu. Ngako boankumela bale, banyote pe;³⁷ bakosie hibe bi mfusa bisaka bisambiale nko nyota ba-baa.³⁸ Balei baliki bele nkoto binei yimia beto la bana.³⁹ Oki nde aseye nyimie esuku le bato, akondele oko wato, ayie pe oko belelo be Magadala.

16

¹Bapalosi la Basadoke baobele la nkeka nde, baobotitia boe aalakia elimbetelo l'eyim'oko liko.² Yesu aakalole ndee, Osisa elumbe botepele nyoe losio kengelee, ibango liko liya belele.³ La mpendu pe nyoe, lelo lo wembo, ibango liko liya wee. boyeba nta solo ndimbetele etando le liko, nkane bilimbetelo bi ngengo ntaboiosone ye.⁴ Ibotwa libe li lolemba liyubola elimbetelo, yaaka elimbetelo ntengoapawuela; soo nko elimbetelo eka Yona. Aatwenye bio, ayime wuoo.⁵ Oki bayeki basak'oko ns'eni bawunga mbela bifula.⁶ Yesu aatepele ndee, Bolenda! Bokengeke bienge lama la bompenda boka Bapalosi la boka Elode.⁷ Batundake mbo, bakatepeleke pe boe, Ntatobelili bifula.⁸ Yaaka Yesu alimbetele, atepele ndee, Nyo ba bayambi nio, nyoe ntalongia⁹ bifula? Nyo lelo ntalongebili itina. Ntaboyepole bifula bitano ok'ole bato nkoto bitano la pe¹⁰ bosio bo bisaka boki nyo botongholoke? La pe bifula bisambiale ok'ole bato nkoto bine la bosio bo bisaka biki nyo botongholoke?¹¹ taboyebili itina, mie ntietepeli l'itina lika bifula, eobe? Yaaka bokekeke bienge lama la bompenda boka Bapalosi la Basadoke.¹² Yakaka, bayeki bayoyebak'itina boe, ntepeteli ndee bokekeke bienge lama la bompenda bo bifula yaaka la ilako lika Bapalosi la Basadoke.¹³ Oki Yesu ayie oko belelo be Kaisaliya le Pilipo, ayibole bayeki ba nde ndee, lo wana oka bobato, bato baotolo boe ale nani?¹⁴ Bateoele boe: Bamo boe Yelemaya, la pe omo lo babambi.¹⁵ Atepele ndee, Yaaka nyo bontolo mi nyoe mi nde nani?¹⁶ Simona Petelo akalole ndee, Awu ole Masiya, Wana oka Wangi bo bokolo.¹⁷ Yesu aakalole ndee, Bondwa nyingha ele wu, Simona wana oka Yona, ibango boto ntalokusoli¹⁸ ok'ole wu kuso, yaaka Papa le mi l'el'oko liko. Mi pe nkotepela mie, OLe Petelo, oni iwe line pe ngoboka ekinda le mi, nguya eka longa ntengoyosono.¹⁹ Ngokopa isulu li Bonkumu boliko, enkeni l'ekanda wu oni nse, engoyala nkandema oko liko, enkeni l'ekandola wu oni nse, engoyala nkandwa oko liko.²⁰ Ako asikesele bayeki siki siki ndee, bayale nkotepela boto boe nde ale lo Masiya.²¹ Yim'aku Yesu abanga ndakalaka bayeki ba nde ndee, soo nko nde ayima, la nsa oko Yelusalema, ato mbo wuke la bingambi bi bankanga ba sanga la basoneli, adiakwa bongoloo, oko losio lo bisato pe angokundwa.²² Yaaka Petelo aobele wana lamo, abange mase nde ndee, Lobo lone lolamwe ok'ole wu Nkumu, lone la nzalele wu nko nghoo.²³ Yaaka Yesu akalomwe, akalole Petelo ndee, Lekaka oko mbisa le mi, Satana, ole ibaku oni ole mi, ibango ntokanele bika Wangi, yaaka bika bato.²⁴ Aku Yesu atepela bayeki nde ndee, Laa boto alia mposa le nza loselele la mi, asabola bienge²⁵ saboo, abela ingengola li nde, ambaka pe. Ibango onkeni l'olia mposa le mbikia boboto bo nde,²⁶ angooowungia, yaaka onkeni l'owungia boboto bo nde ibango la mi angoooba. Ibango boto abongo mbae ntolo be la nde asoba bolongo nzou pe awe boboto bo nde ibomi? Ngako ye! Ntembia yemba l'ebongo nde mpae momalo la mbae boboto bo nde.²⁷ Ibango lo wana oka bobato ale mpika la nzakayaka oko bakembo baka ise li nde ndiemo ndia ntomwa bi nde, ako angosembola ok'ole boto la boto nkonga etielo le nde.²⁸ Nko solo metepela mie, Bamo bal'oni wema ntaangoyene iwa nko nghoo, kuu la ngengo enga bo bayene wana oka bobato ayaka subaa oko Bonkumu bo nde.

17

¹Oki mbise nsio bisamalo, Yesu abele loselele la nde Petelo, Yakobo la Yoane le wankune lo nde;² ayilele ndia bo oko engenza le nkomba nko bo nkika nto-nto. Oko pe akalomwe lolenge oko beso ba bo; boso bo nde bokosake nkonga okosa wane, bisenda bi nde biliki ngeli-ngeli la lokeso losonda nta tee.³ Bolenda pe! Eyenele ok'ole bo Mose ndia Eliya, bayemalake pe basimolake boa nde.⁴ Petelo atepele Yesu ndee, Bolaki, ele dilo la so nzal'oni; la olia mposa, ngoyemia basongo basato ok'ole wu limo, ok'ole Mose limo, ok'ole Eliya pe limo.⁵ Oki nde atepelaka, elenge le liko le sekeseke wee

ealipa potii; bolenda pe! Iyoyi litepela oko etei le kio elenge eku lioe, One ale wana lo mi lo lolango, la nde nzoka nyinga wuke; boyokaka bi nde. ⁶Bayeki yoka ngako, bakite sampaa oko ba bo, bayoke bomo wuke. ⁷Yaaka Yesu aye aatae, atepela pe ndee, Boyemalaka, ntaboyokake bomo. ⁸Bananghole beso ba bo, yaaka ntabayitia nyene boto onkina, nko Yesu nde nkika. ⁹Oki bo batulwe yim'ok'engenza, Yesu aasikesele ndee, Ntabotepelake nkia boto mbo bi boyenelo bi yenili nyo; kuu la ngengo enga wana oka bobato akundwe yim'oko bawi. ¹⁰Bayeki ba nde baoyibola boe, Aku Basoneli batepela boe, soo nko Eliya aya ntongo, nghamoni? ¹¹Akalola ndee, Eliya solo angoya, angobongia binkuma mbongia. Yaaka metepela mie, Eliya ¹²asoya; ntaboalimbeteli soo, bakele la nde binkuma bi kanili bo. Ngako pe lo wana oka bobato ale lende la ntoe wale la bo. ¹³Aku bayeki bayeba boe atepela l'itina lika Yoane le Boyini. ¹⁴Oki bo bayitia mbelebele oko esuku le bato, boto aobebele, nkukama, aotepela ndee, Nkumu ¹⁵yokaka isei ok'ole wana lo mi lo wele; ibango awa la bonsinga, ato wale nta wuke, ibango akita oko ¹⁶twe nkita wuke fuu-fuu, oko losi pe nkita wuke poboo-poboo. Mobelili ok'ole bayeki ba wu ntaayosoni mbikie nde. ¹⁷Yesu akalole ndee, o, ibotwa li boyambi ndenga-senga, liipengwa pe, ngoyala ;ia nyo kuu la ngengo enkeni? Ngoekandela pe lomo kuu ngengo la ngengo enkeni? Yaka la nde oni'ole mi. ¹⁸Yesu aomase, elimo le mbe pe eyim'ok'ole nde wuoo, elenge abike nk'oko kio ngeng'eko. ¹⁹Aku bayeki babelele Yesu nko bo nkika ntonto, bo boe, so ntatoyosoni mpasola kio bokobo be? ²⁰Aakalole ndee, Ibango la boyambi bo nyo, ibango nko solo metepela mie, Laa nyo bolia ²¹boyambi wuke nga bopo bo sinapi, boyosono ntepele engenga ene nyoe, yimak'ane, lekaka ako, engoyima la nsakasaka ako; boyosono pe la nkele mbo binkumela. Yaaka ene le dweli lone epaswa nko la mbotitia la pe nkine ile. ²²Oki baliki oko Galilaya, Yesu atepela ndee, lo wana oka bobato ale mpika la nsembbwe oko babo ²³baka bato; bangoliaka boo, oko losio lo bisato angokundwa. Bayeki bayoke isei wuke. ²⁴Oki bo basia nzi nziaya oko Kapalanauma, balingoli ba ndingo ba lowulu lo bo wangi babelele Petelo, baotepela boe, lo bolaki bo nyo alingola ndingo le lowulu lo bo wangi? ²⁵Aatepele ndee, O! Oki nde ayotwe oko lowulu swe, Yesu atepela ntongo ndee, Simona ayenele la wu be? Nkumu bi nse balingola ndingo bi biemba la pe bi bienge ok'ole banani? Ok'ole bana baoandwa laape ok'ole ngendia? ²⁶Akalole ndee, Ok'ole ngendia. ²⁷Yesu aotepela ndee, Ako bana bale tungo; yaaka l'itina mie toyale nkoatosia ibaku, lekaka oko nzale, oboke ilopo, nsi l'engosafwa ntongo, okewutaka, onga wu olipola munya bo kio, ongoba mpata, okefwaka, oapaaka l'itina li mi la wu.

18

¹Oko ngeng'eku bayeki babelele Yesu la ntepela boe, Aku l'osonda bonene oko bonkumu bo liko nani? ²Ako Yesu abesie wana lo nio, aoyemie ok'etetei le bo, atepela pe ndee, Nko solo metepela mie, ³Soo nko nyo bokalomoe la nzale nga bana ba nio-nio, laa ngako ye, nyo la nzotw'oko bonkumu bo ⁴liko nko nghoo. Ako onkeni l'obobia bienge bi nde bobo nga wana one lo nio, nde angosonda bonene oko bonkumu bo liko. ⁵Yaaka onkeni l'osanghala la wana lo nio omo lo dweli lone ibango la lina li mi; asanghala la mi. ⁶Yaaka onkeni l'otoisa omo lo bane ba nio banzambela ibaku la nde, iwe linene li enyukelo lisubame oko nkingo le nde subaa pe abokwe oko ndinda le nzale wululu. ⁷Ibio ok'ole bolongo ibango la babaku, ibango soo nko babaku baye, nkane ibio lile ok'ole boto loya ibaku nzayaka la nde. ⁸Yaaka la ikanzo li wu laa pe ekata le lokolo ekokwelia ibaku, okeboke lamo la wu, ele dilo ok'ole wu nzotw' oko bokolo ikanzo ekulu laa pe ekata le lokolo ekulu oko ngengo le mbokwe oko twe ⁹lo edie l'edie nzalayala la bakonzo bapele laa pe bikata bi bakolo bipele. Laa pe liso li wu likokweisa ibaku, simolaka dio, oibo ke lamo la wu, ele dilo ok'ole wu la nzotwe oko bokolo la liso limo oko ngengo le mbokw'oko Gena le twe nzalayala la beso bapele. ¹⁰Bolendaka, nkanga nyo ntoososemolo omo lo bane ba nio, ibango metepela mie, Ntomwa bi bo ¹¹balenda boso boka Papa le mi l'el'oko liko ngengo binkumale. Ibango wana oka bobato ayili mbikie kio l'esakowunghala. ¹²Eyenele ok'ole nyo be? Laa pe boto omo alia mbata bonkuma, emo le bioelamwa lamo, mbali ¹³atwenya bowua bioo, aleka oko bingenza la nzalole kio l'esowunghala? La nzale ndee asokeba, nko solo metepela mie angoyala la nyingha la kio nsonde bowua la liwua bimpatowunghali. ¹⁴Nko ngako ntembe wango boka Papa le nyo l'el'oko liko ndee omo lo bane ba nio alamwe ye. ¹⁵Laa pe mbale le wu asokokela bobo, lekaka oolimbale iyese li nde, nko awu wua nde nyoapele, laa nde asoyoka bi wu, ako osoba mbale le wu. ¹⁶Yaaka la nde asoyala nko yoka, obele loselele la wu omo laa bapele, l'itina wue la ¹⁷minya beka batepeli bapele laa pe basato, lobo la lobo lokembe. Laa asokela lokindatoi, asoyala nkoyoka bi bo, oyaaka ntepele ekinda, laa asokela nko lokindatoi ok'ole ekinda, ayalak'ok'ole wu nkonga ngendia, pe nkonga bolingoli bo ndingo. ¹⁸Nko solo metepela mi mie, binkeni bi kanda nyo oni nse, biyala nkqndemq oko liko. Binkeni bi tungola nyo oni nse, biyala ntungoama tungo oko liko. ¹⁹Nzitia ntepela nyo mie, la pe bapele ba nyo banyiminyani oni nse l'itina li lobo lonkeni, lo botitia ²⁰nyo longoepawuela la Papa le mi l'el'oko liko; ibango ndie l'ele bapele laa pe basato nkosama oko lina li mi, oko mi nde suba ok'etetei le bo. ²¹Aku petelo aobebele, aotepela pe nde, laa mbale boto asonkela bobo, nzosono nsamba nde kuu oko mpita kwe? Bisambiale? ²²Yesu aotepela ndee, mi ntikotepele mie kuu oko mpita bisambiale, yaaka kuu oko mpita besambile mbala bisambiale. ²³Ibango Bonkumu bo liko bole nyanema la boto lo nkumu l'okoliki la mposa le nkolimia mbo ndia ²⁴bantamba ba nde. Oki nde abanga nkolimia, ebelwa ok'ole nde omo l'okoliki la mbata le batalanto ²⁵kiasi. Oki nde aliki la yemba le nkete mbata ye, lo nkimu le nde asikesele ndee atekwe ndia ilaka li nde la bana ba nde, la pe biemba binkeni bikoliki la nde, ngako mbata eketwe. ²⁶Aku lo bontamba akukama kukaa, aobotitia pe ndee, nkumu onkandelaka lomo yembe ngengo, ngokete bi wu binkuma. ²⁷Nkumu eka bontamba ayoke bobonda isei, aolebole besinga pe aosambe nsombi. ²⁸Yaaka bontamba boku fwe, atana omo lo bambale bantamba ngai nde l'okoyotwa ok'ole nde mbata le bafalanga bonkama; aowuta, aopioto nkingo la ntepela ndee, Keteke mbata le mi enkuma. ²⁹Lo mbale bontamba ansapeme, aobotitia, atepela pe ndee, Onkandela lomo wano ngengo ngokete bi wu. ³⁰Yaaka ntaliki la mposa le nsambe nde ye. Ase la nde, aoyotie oko lowulu lo nkoli kuu la ngengo enga nde akete mbata. ³¹ngengo

eki bankina bantamba bayene lobo losokelwa, bayoke isei nguya, base ok'ole lo nkumu le bo, baotepele pe binkumela bikokelwa la mbale le bo pole-pole.³² Aku lo nkumu aobesia oko nza le nde, aotepela pe ndee, Awu bontamba bo bokasano; mbata le wu³³ enkumela nkosambili kio ibango ombotitie; te mbali emobongo dilo la wu nzokela mbale bontamba isei nkonga eki mi nkoyokelaka wu isei?³⁴ Lo nkumu ayokela iyulu, aosembole ok'ole bakambie kuu la ngengo enga nde akete mbata enkuma.³⁵ Ngako Yesu akumie l'ilako ndee, Nko ngako Papa le mi l'el'oko liko angoekelela nyo boto la boto longoyala nkosamba mbale boto yim'oko bobonda bo nde.

19

¹Eki Yesu eseya mbo biku, ayima oko Galilaya la nsa oko belelo beka Yuda oko ns'eni le Yaladene; ²esuku le nene le bato eobeng'oko pe abikia bato wuke. ³Bpalosi pe babele nkenka nde, baotepela boe, Bobeko boso bolangia boto yimia ilaka li nde nko la lobo la lobo losa nde alanga? ⁴Yesu akalole ndee, Nyo lelo ntabotangili nyoe nde lokoalaka yima ok'ibangelo aakelake wele la⁵weto; atepela pe ndee, la ngako wele atwenya ise la nyangho bio, abakemela ilaka li nde baka, ⁶boapele bayale omo? Ntaayitie nzale bapele ye, yaaka omo. Ako, loko loki Wangi asenge lama, paaka boto ayale nkokepapola. ⁷Baotepele boe akope Mose asikisele mpae lokasi lo bodiakwe bo ibala, laa nyimie nde itina be? ⁸Aatepele ndee, Mose l'ibango li bokasoli bo nyo bo bebonda, apae ngengo le nyimie balaka ba nyo, ⁹yaaka yima oko babangelo nteliki ngako ye, Mi metepela mie onkeni l'oyimia ilaka linde yimia ibango la lolemba; akela lolemba nde nkika laa asobala weto onkina. ¹⁰Bayeki ba nde baotepele pe boe, Laa lobo loka weto la wele lole ngako, ako la mbalabala nteyisene ntolo.¹¹ Yesu aatepele ndee, ntembe bankuma bayosono nzambe ilako line ye, yaaka nko ok'ole bamo basa¹²lio lipawuela ibango ele bibolo, bo bakobotwa nko ngako la banyangho, ele pe biboyo bo bakoyalwa biboyo la bato, ele pe biboyo bo bakokayalia boandwa biboyo ibango la bonkumu bo liko. L'oyosono nzambe ilako line paaka aiyambe.¹³ Aku baobelega bana ba nio-nio l'itina boe aasangia bakanzo ba nde, aabotitia pe. Yaaka bayeki ba nde baamasa. ¹⁴Yesu aatepele ndee, bopaaka bana ba nio-nio baye oni ole mi, ntaboapekelake ye ibango bo ba dweli lone ele bonkumu bo liko. ¹⁵Asangie bakanzo ok'ole bo, pe ayim'ako. ¹⁶Bolenda! boto omo aobelega, aotepele pe ndee, bolaki nkele lobo lo dilo lonkeni, l'itina mie nzale la bokolo bo edie?¹⁷ Yesu aotepele ndee, onzubola mi mbo bi dilo itina be? Ele nko omo lo dilo; yaaka la olia mposa le nzotw'oko bokolo, kengeke besikeselo.¹⁸ Aokale ndee, benkeni? Yesu aotepele ndee, bene: oyalaka nkodiaka la yomi! Oyalaka nkosuka! ¹⁹Oyalaka nkotatola mbo bi bongala! Ototiaka Papa le wu la ngo le wu! Olangaka mbale boto le wu nkonga bienge bi wu nkika.²⁰ Lo bolangala aotepele ndee, binkuma biko nsakoikosia, nkamba lonkina be? ²¹Yesu aotepele ndee, laa olia mposa le mbongobongo, lekaka, otekeke biwutelo bi wu, oikapake ok'ole ba mbolo, ongoyala la bibonza oko liko; la mbisa yakaka ombakake bakaa. ²²Oki bolangala ayoka lobo loku, ayimwa la isei koluu, ibango aliki la biwutelo wuke. ²³Yesu atepela bayeki ba ndee, nko solo metepela mie, ele lobo lo bonyuku wuke la bokwaki nzotw'oko bonkumu bo liko. ²⁴Metepela pe mie esonda nko nyo ok'ole ngamala mpole oko bolo boka ndongo, nsonde bokwaki la nzotw'oko bonkumu boka Wangi. ²⁵Oki bayeki bayoke ngako, bakabe nko nkabakaba, batepele pe boe, Ako boto nani l'ongoyosono mbikabika, nani?²⁶ Yesu aalende pe ndee, la bato, lone ntaloyosonwe, yaaka la Wangi, binkuma biyosonwa. ²⁷Aku Petelo aokalola ndee, Solenda, so tosotwenya binkuma, tosokobaka pe aku engoyala oni ole so be?²⁸ Yesu atepela ndee, nko solo metepela mie, oko babeswelo, oko ngengo enkeni enga lo wana oka bobato ayal'anse oko mata le nde le bankembo le bonkumu bo nde, nyo baambakili mi bongoyala anse oko mata bi bonkumu diomu la bipela bi badio ba Yisalaele diomu labapele ntendele.²⁹ Boto la boto l'osotwenya lowulu, laa pe bambotiolo ba bele, laa pe bambotiolo ba beto, laa pe ise la nyangho, laa pe bana, laa pe batia, l'itina li lina li mi, angoyamba bonkama bonkama, angoba pe ³⁰bokolo bo edie l'edie; yaaka wuke ba bentondo bangoyala bembisa, bembisa pe bentondo.

20

¹Ibango binyano ele bonkumu bo liko la boto bondwa nza, oku l'okopaswa la beyekelo be mpendu la ²nsombo batii batia oko itia li nde li beseliseli, oki nde anyiminyo la batii la mpaa bo losio lomo falanga emo, aatoma oko itia li nde beseliseli. ³Apaswa mpika-mpika la loseki, ayene pe bamo yema oko lio la esali ye, baku aatepela ndee, ⁴bolekaka la nyo pe oko itia li beseliseli, enkeni l'ekolama, ngoepa. Bo pe base wuoo. ⁵Ayitia mpaswa mpika-mpika oko botio yema, la pe ngengo eki botio bookekwa, akela dweli nko lo ⁶mpika-mpika la loseki apaswe, atane bamo yema, aatepele ndee, boyemi ane wane bonkuma la esali ye itina be? ⁷Baokalole boe, ibango boto ye otosombili so. Aatepele ndee, boleleka la nyo oko itina li beseliseli. ⁸Oki ikolo lisoyia, bondwa itia li beseliseli atepela bolendi bo nde ndee, besiaka batii, oasebole weli bangaka la bembisa kuu ok'ole bentondo. ⁹Bakobangaka la losio loseki baye, baayambi falanga emo-emo. ¹⁰Bentondo pe baye, batangelake boe bangoyamba sangaa, yaaka la bo pe bayambe nko falanga emo¹¹Oki bo bafwa batabanake ok'ole bondwa itia, batepele boe, bane bembisa batili nko lopoma¹²lomo ntonto, osoakapela dweli lomo la nkamb'esali wane-wane oko ngongoli¹³Akalole omo lo bo nde-nde, ngila, ntikoyesinyeli, te mbali tonyiminyake mia wu falanga emo? ¹⁴Fwaka le wu, pe lekaka mi nsokolimia mpae ok'ole bombisa bone nkonga ok'ole wu pe¹⁵ntekolame oni'ole mi la nkele lo kana mi la bimi'ondwa? Nghamoni, oyoka ikeke ibango mi nkela dilo? ¹⁶Nko ngako bembisa bangoyala bentondo, bentondo pe bembisa. ¹⁷Yesu ayilele oko Yelusalema, apose bayeki ba nde diomu la bapele nko bo nkika, oko mboka ¹⁸aatepele ndee, bolenda! Tosoyilele kuu oko Yelusalema; lo wana oka bobato pe angosembwa ¹⁹ok'ole bankanga ba sangaa la pe ok'ole Basoneli; bangoyimba kuu ok'iwa, bangosembola ok'ole ngendia l'itina boe baoyole, baopioke, pe baodiake ok'ingengola; oko losio lo mbisa angokundwa. ²⁰Aku nyango eka bana baka Zebedayo aobelega lama la bana ba nde, aokukamela pe abotitia lobo ok'ole nde. ²¹Yesu aotepela ndee, OLia mposa le be? Aokalola ndee, tepelaka wue ba mi bane bapele bayale

anse, omo oko lobo lo wu lo ndeli, omo pe oko lo wu lo nkoso subaa oko bonkumu bo wu.²²Yaaka Yesu aokalole nde, ntaboyebe lobo lo botitia nyo ye; boyosono mime ikopo line lile mi mpika la mina-mina? baotepele boe, Toyosono.²³Yesu aotepele ndee, solo ikopo li mi bongomina, yaaka la nzale oni lobo lo mi lo ndeli, laa pe lo nkoso, ntalombe lo mi lo paa mi ye, yaaka ok'ole bamo basaka lo lolondwa la Papa le mi.²⁴Oki bamo diomu bayoke lobo'eko, bakaswe wuke la bambale bako bapele.²⁵Yaaka Yesu aakosie ok'ole nde'ondwa, atepele pe ndee, boyeba nyoe nzangi bika badio badia bonkumu bonkumela, bato ba sangaa pe ba yalia bobe la basende. Ntengoyala ngako oko etetei le nyo.²⁶Yaaka onkeni l'odia mposa le nzale bonene oko etetei le nyo paaka ayale bolondeli bo nyo;²⁷onkeni pe l'odia mposa le nzale bontondo oko etetei le nyo paaka ayale bontamba bo nyo; nkonga²⁸ ompa lo wana oka bobato ntaya oni bolongo la ndondwela ye, yaaka la ndondela la pe mpae boboto bo nde boyale botungoli boka bato bankumela.²⁹Oki bo bapaswake la nyim'oko Yeleo (Yeliko), esuku lenene le bato eobenge; bolenda pe! Ba beso mpitamo bapele anse-anse oko bonkili bo mboka.³⁰Bo bayoke Yesu ayoleke, ngako bapame boe, O! nkumu, wana oka Dawidi, otoyokelake isei! ³¹Esuku le bato baamese l'itina boe bayale bio. Yaaka bo bapame nta wembu ndekana, boe, Nkumu, Wana oka Dawidi, otoyokelak'isei.³²Yesu yemaa, aabesie, atepele ndee, Bolia mposa mekelele be? ³³Baotepele boe, nkumu, soe beso ba so balifwe. ³⁴Yesu bobonda kololu l'isei, atae beso ba bo; nk'ako ndieko pe beso ba bo batetie la nyeneyene.

21

¹Oki bo babele mpika la Yelusalema, bayie pe betepage oko engenza le Bilaya; ako Yesu atome ²bayeki bapele wuoo, aatepele pe ndee, Bolekaka oko bokolo bo nio songaa la nyo, oko ndieko bongotana kwekwe, la itumbe kuka la kio; bokotungolaka, la mbisa boyaka la kio oni'ole ³mi. Laa boto asoetepela lobo, bookalolaka nyoe, lo nkumu aikana; nko taa-taa pe angoitoma.⁴Loko lokelwe l'itina ndee lokotefwa la bobambi lobakwe ndee; ⁵Botepelaka lo wana lo Siona lo weto, Solenda! lo nkumu le wu angokobebele bompombi nsangema oko liko li mfunda, nkia itumbe li mfunda le mbelabela. ⁶Bayeki pe base, bakele nkonga oki Yesu aasikesele, bakole mfunda la pe itumbe li nde, basangie⁷ pe bisenda bi bo oko mbisa bi bio; Yesu ayalake nsangema oko bio. ⁸Esuku lenene le bato bio-bio batandole bisenda bi bo mboka. Bamo babeke mpandi bi bete la⁹bangu ba baba, baitondole oko mboka. Esuku emo ntongo le nde, lemo pe mbisa le nde, bapamwake boe: Lobiko ok'ole wana oka Dawidi, Basoi ok'ole l'oyaka la lina lika Yawe, Lobiko oko ndie bibonda sangaa.¹⁰ Oki nde aseye nzotwa oko Yelusalema; ese enkuma bakayumole la ntepele boe, one ale nani? ¹¹Esuku le bato batepele boe, one ale Yesu le Bobambi, lo yima oko Nazaleta le Galilaya.¹²Yesu ayotwa oko lowulu lo bo wangi, apasola pe bateki la basombi bankuma oko lowulu lo bo wangi, awumbie pe bitanda bika bakolomoli ba bensongo, la pe mbata bika bateki ba bimbenga, ¹³aatepele pe ndee, losonwa loe, lowulu lomi lotolwa lowulu lo lobotitia, yaaka nyo bosoekelela mpokolo eka bileku. ¹⁴Ba beso mpitamo la pe batengumi baobebele oko lowulu lo bo wangi, aabikie pe.¹⁵Yaaka bankanga ba sangaa la Basoneli oki bo bayene mbo bi tekoo biki nde akele, la pe bilenge mpamapama oko lowulu lo bo wangi, ntepele boe, lobiko ok'ole lo Dawidi bakaswe, baotepele pe boe, oyaka lootepela bane?¹⁶ Yesu aakalole ndee, O! Nyo lelo ntabotangili nyoe yim'oko minya beka mbeye la ntei osobongia besango benkuma? ¹⁷Aatwenye nko bio, apaswe pe oko bosale bo ese fwee kuu oko Betania, atamake oko.¹⁸La mpendu ayitiake oko ese, ayoke nzala. Ayene botoko (bote nkonga bosaku) oko mboka, ase kuu ¹⁹oko bo, yaaka ntaba yemba ye nko nkasi nto-nto, atepele ok'ole bote nde ndee, Ite ntongoyitia mbote mbolo ye kuu edie l'edie. Nk'oko kio ngeng'eko, botoko bonyitane pe bolengele.²⁰Oki bayeki bayene ngako, basime pe batepele boe, botoko bosonyitana nko taa-taa ibango be?²¹ Yesu aakalole ndee, nko solo metepela mie, laa nyo bolia boyambi pe ntaboyebili biango ye, ntabongokela lo ensaka nko lo nga botoko ye; laa botepela ok'ole engenza ene nyoe, Yima ane ²²obokwe oko nzale, longokelwa binkuma pe bibotitia nyo la boyambi nko nzambayamba, bongoi²³Oki nde asia nzotw'oko lowulu lo bo wangi, bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo baobebele ngeng'eki nde alakaka la ntepela boe, okela bine l'isende linkeni? Lookopali wu isende line nani? ²⁴Yesu aakalole ndee, mi pe meyubola lomo; laa bosonkalola mi metepela nyo²⁵isende likela mi bine. Boyini boka Yoane boyimake nkoni? Oko liko laa pe ok'ole bato? ²⁶Bakatundelake, bakatepele boe; laa tosotepela soe Ok'ole bato, tolia bomo ok'ole esuku le bato; ibango bankuma bayamba boe Yoane aliki nko bobambi. ²⁷Bakalole Yesu boe, ntaboyebe ye. Nde pe aakalole ndee, mi pe ntietepele isende likela mi bine.²⁸Yaaka, eyenele la nyo be? Boto aliki la bana bapele, aye ok'ole lo ntongo aotepele nde ndee, wana lokotie lelo ok'itia li beseliseli. ²⁹Wana akalole ndee, mi mboyi. La mbisa akalomole mpoas, ase. ³⁰Ayene ok'ole wana lo bapele, aotepele dweli nko lo wana akalole ndee, ndeka Papa yaaka ntasa.³¹Ok'ole boapele, lokelili wango boka ise li bo nani? Batepele boe, lo ntongo Yesu aatepele ndee, nko solo metepela mie, bolongoli bo ndingo la ba ndemba bangoesonda oko bonkumu boka Wangi. ³²Ibango Yoane aebelele oko mboka le bokolami, ntobooyambeli ye. Yaaka balingoli ba ndingo la ba ndemba baoyambeli. Yaaka nyo, nkia boyenili ntabokalomoli bebonda la nzambele nde nkia la mbisa ye.³³Boyokaka nkoma enkina: Eliki boto l'okoliki bondwa mbotu, l'okoyona itia li beseliseli; ailingele ikumba, atime pe ipoku li nyame mbolobi beseliseli oko lio; aboke pe lowulu; aisebole ok'ole batii ³⁴ba nde, ayim'oko nza muoo. Oki ngengo le nduke mbolo eya mpika, atome bantamba ba nde ok'ole batii ba itina ndee bapose mbole bi nde.³⁵Yaaka batioi ba nde bawute bantamba ba nde; oko omo baokune lodii, lomo baodiake bongolo, lomo baobole bawe. ³⁶Ayitie ntome bantamba bankina basonda ba ntongo wuke, baakele pe dweli nko lo ³⁷la mbisa aatomie wana lo nde nkika lo wele, nde ndee, bangototia wana lo mi.³⁸Yaaka batii ba nde oki bo bayene wana, bakatepele boe, One ale l'ongosuka bowa, boyaka toodiake, tongotikala la bowa bo nde. ³⁹Baowute, baopasole pe oko bosale bo itia li beseliseli, baodiake bongolo.⁴⁰Aku ngengo enga nkolo le itia li beseliseli aya, angokelela batii ba nde baku be? ⁴¹Baakalole boe, Angodiaka batii bako bankuma baabe, angosembola pe itia li beseliseli ok'ole batii bankina; bako bangooyisena mbolo oko ngengo le bio.⁴²Yesu aatepele ndee,

Nyo lelo ntabantangili oko basono nyoe, iweliki baboki ba lowulu baboye, Liya oko botu bo ikono, LObo loko lomak'o'ole Yawe, Lole pe lo nkaba kaba oni besa ba so.⁴³ Kio kiekio metepela mie, bonkumu boka Wangi bongoyima ok'ole nyo wuoo, bongopawua ok'ole⁴⁴ ibotwa lingobotela mbolo. Boto l'ongokita oko l'iwe liko, angonsensekene. Boto onkeni onga l'iwe likitele, angomiekene.⁴⁵ Oki Bankanga ba sangaa la bapalosi bayoke nkoma bi nde, balimbetele boe atepela itina li bo.
⁴⁶Nk'ako, bayome mbute nde, yaaka bayokelake esuku le bato bombo ibango baliki boa nde nko bobambi.

22

¹Yesu ayitia ntepela la nkoma ndee, Binyano ele bonkumu bo liko la nkumu emo l'okolambelaka² wana lo nde lo wele ilambo li ibala. ³Atoma bantamba ba nde wuoo babesia babeswe oko ilambo li ibala; yaaka babeswe ntaaliki la mposa le nzakayaka. ⁴Ayitie ntome bantamba bankina wuoo, nde ndee, Botepelaka babeswe nyoe Bolenda ile li mi lisolondwa kosanu, nyate la nyama bilia beta bisodiaka boo, binkuma pe bile nta kosanu, boyakaka oni ilambo li ibala. ⁵Yaaka bo pe bako bayime wuoo; omo ase ok'itia li nde nkika, onkina pe ase oko li nde itia. ⁶Bakotikala, bawute bantamba ba nde, baapite bienge pe baadiake bongolo. ⁷Ako lo nkumu ayoke iyulu atome pe baloi ba nde nseye badiaki bako ba yomi, ntumbe pe nza le bo enkuma la twe. ⁸Yaaka atepela bantamba ba nde ndee, nko solo ilambo li ibala lile kosanu, yaaka babeswe⁹ ntaalangili. Ako nyo boleka oko bayabo ba mboka, bankeni banga nyo botana, baobesiaka baye oni ilambo li ibala. ¹⁰Bantamba bako bapaswe kuu oko mboka, bakosie bankeni bankuma baki bo batane, la baabe la ba dilo; ilambo li ibala pe linyote la balei baa. ¹¹Lo nkumu swe la nde ndee balei, ayene ok'etei boto lompatoliki la esenda le ibala; aotepele pe ndee, ¹²Ngila, oyotwe oni esenda le ibala ndata ye nghamoni? Yaaka nde aliki nko bio, nkalo ye. ¹³Aku lo nkumu atepela balondi ndee, bokandaka nde babo la bakolo, boopasolaka kuu oko mpitamo¹⁴ le bosale. Oke engoyala bilelo la nkweni bi benyo. Ibango wuke ele babeswe, yaaka nio ele basolwe. ¹⁵Aku Bapalosi basa nzenga waango, dweli lo ntungia nde oko ntepela. Baotomia bayeki ba bo¹⁶ ndiemo la baka Elode la ntepela boe, Bolaki, toyeba soe ole boto lo sosolo, mboka eka Wangi pe okelaka la bososolo, ntayosono pe manga nkia boto omo ye, ibango awu ntolenda boyenelo boka boto. ¹⁷Ngako ototepelake eyenele ok'ole wu nghamoni? Ekolama la ndingole Kaisala ndingo la pe ye?¹⁸ Yaaka Yesu alimbetele bobe boobo, atepela ndee, nyo bonkeka mi itina be, bingala? ¹⁹Bondakiake bosolo bo ndingo soo ane baoyele falanga. ²⁰Aatepela ndee, ilingilingi line la pe isono line dioso bile bika nani? ²¹Baotepele boe, Bika Kaisala. Ako aatepele ndee, ngako boyisenaka bika Kaisala ok'ole Kaisala, bika Wangi ok'ole Wangi. ²²Oki bo bayoka biku, basima wuke, baotwenya, bayima la lobo wuoo²³ Oke losio loku, Basadoke baobelele la ntepela boe, ntengia bankundwelo; baoyibola pe boe, ²⁴balaki, Mose atepela ndee, la boto l'ompa bana asowa, wankune lo nde abalak'ilaka li nde;²⁵ ngako ayimole pe ibotwa ok'ole bola. So tomoliki la bele be ibotwa limo bele besambiale. Lo ²⁶ntondo awe, pe ntalalia bana ye; atikela lo wankune ilaka li nde; ngako la lo bapele, la lo basato, ²⁷kuu nk'ok'ole lo basambiale; oko mbis'eka bankuma, lo weto pe awe. ²⁸Ako oko bakundwelo, angoyala ilaka lika nani? Ibango boankumela bayale boa nde. ²⁹Yaaka Yesu aakalole ndee, Boyesene ibango ntatoyebe nkia basono ye; nkia pe nguya eka Wangi ye Ibango oko bakundwelo ntaabale, ntaabalwe pe³⁰ ye. Yaaka, bale nkonga ntomwa oko liko. ³¹Yaaka l'itina lika bokundwelo, nyo lelo ntatobangili lokotefwa la Wangi ndee, ³²mi nde Wangi boka Abalayama, la pe Wangi boka Yisaka, Wangi pe boka Yakobo. Wangi ntange Wangi boka bawi ye, yaaka ale Wangi boka baakena. ³³Oki bo bayoka bakabaka la ilako li nde nko bekabo. ³⁴Bapalosi bayoke boe Yesu asoyalia Basadoke bio, bakakosie, ³⁵omo lo bo lo bolaki bo bekengo; Yesu nkekakeka, aoyubole ndee, ³⁶Bolaki, bosikeselo bosonda bonene bole bonkeni?³⁷ Yesu aakalole ndee: olangaka Yawe Wangi bo wu la bobonda bo wu bonkuma, la boboto bo wu bonkuma, pe subaa oko itangeli li wu linkuma. ³⁸Bone bole bosikeselo bonene pe bo ntondo. ³⁹Bo bipele bole bone; olangaka mbale boto le wu nkonga bienge bi wu nkika. ⁴⁰Oke besikeselo bene bepele; bekengo benkuma la pe babambi bapanema. ⁴¹Oki Bapalosi baliki lelo kosanu, Yesu aayubole ndee; ⁴²botangela l'itina lika Masiya nyoe be? Ale wana oka nani? Baakalole boe, Ale wana oka Dawidi. ⁴³Yesu aatepele ndee, akope Dawidi subaa oko Elimo aotolo nkumu bokobo be? Oke ngengo eki nde Dawidi atatolake ndee; ⁴⁴Yawe atepeli ok'ole nkumu le mi nde ndee, yalak'oko lobo lo mi ndeli anse, kuu la ngengo enkeni enga mi ntike bempendo be wu bobe oko nde le bikata bi wu bi bakolo. ⁴⁵Ngako laa Dawidi aotolo nkumu, akolama la nzale wana lo nde nghamoni? ⁴⁶Nteliki nkia la boto l'okoyosono nkalole nde lobo; yim'oko losio loko, boto ntakasanghala la nzitie nzubole nde lobo.

23

¹Ako Yesu atepela esuku le bato la pe bayeki ba nde ndee, Bafalisayi la Basoneli bale anse anse oko² mata (ebonga) eka Mose; ngako binkumela binkeni bietepela bo boikelaka, boikengele pe; yaaka³ ng'ole bikelelo bi bo ntatobekelake, ibango batepela yaaka ntatakele ye. ⁴Bakanda betete be bolito, la pe be wembu bo mbelabela, baesangia pe oko bapeke baka bato, yaaka⁵ boandwa ntaangia mposa le nanghole nkia la boseyi bo bo ye. Yaaka bikelelo bi bo binkuma baikela nko la nyinie bato. ⁶Ibango bafulia bapulakatelio ba bo (bana nkopo biki bato bakandak'oko babo bikoliki la basono ba bekengo beka Mose), bafulia pe nsoli bi bisenda bi bo, banono pe ndie bi sangaa oko⁷ balambo la pe biyalelo bi sangaa oko mbulu bi bikinda, la pe beseso ok'olke badio, la pe ntolwe la⁸ bato Labi yaaka nyo ntatolwake Labi ibango omo ale Bolaki bo nyo, nyoankuma pe bole⁹ ba ibotwa limo. Ntatoloke boto Papa le nyo oni nse, ibango omo ale Papa le nyo l'el'oko liko. ¹⁰Ntatolwake Balaki, ibango omo ale Bolaki bo nyo lo masiya. ¹¹Yaaka one l'osonda bonene ok'etetei le nyo, ayale bolondeli (bosungi). Ngako, onkeni l'osangia¹² bienge bi nde, abobeme oko l'obobia bienge bi nde angoyala sangaa. ¹³Nkwa ok'ole nyo Basoneli la Bapalosi, bingala; ibango bolipa bonkumu bo liko oko besa baka¹⁴ bato; nyoandwa ntatoyotwe ye; ntatopae pe bayotwe ngengo le nzotwa ye. ¹⁵Nkwa ok'ole nyo Basoneli la Bapalosi, bingala, ibango bokenghala oko nzale

la bekonde l'itina li nzalie bokalomoli bo bobonda nko bomo ntonto ngengo enkeni esa nde akalomwa, booyaliala pe wana le Gena la bobo bosonda bo nyo mbala bipele.¹⁶ Nkwa ok'ole nyo balaki ba beso mpitamamo, baatepela boe, onkeni l'osimba nyimi le lowulu lo bowangi ntabae lobo ye, yaaka onkeni l'osimba nyimi le wolo l'el'oko lowulu lo bowangi, aba lobo.¹⁷ Nyo bimbunda pe beso mpitamamo; ibango l'esonda ele be? Wolo? Laa pe ndie l'esampi wolo?¹⁸ Nyo pe nyoe; onkeni l'osimba nyimi le dio li bodiakelo ntabae lobo ye, yaaka onkeni l'osimba¹⁹ nyimi le ikapo lil'oko liko li dio aba lobo. Nyo ba beso mpitamamo ibango l'esonda ele be?²⁰ IKapo? Laa pe dio li bodiakelo ndie l'esampi ikapo? Ako bosimbi bo nyimi le dio li bodiakelo²¹ asimba nyimi le dio ntonto laa pe binkuma bil'oko liko li dio? Bosimbi bo nyimi le lowulu²² lo bowangi, asimba nyimi le lowulu ntonto laa pe namia la nde l'oyala oko lo bosimbi bo nyimi le liko asimpanyimi le mata (ebonga) eka Wangi laa pe le Boyali bo kio anse?²³ Nkwa ok'ole nyo Basoneli la bapalosi, bingala, ibango bopa wiko bo diomu, l'ani la kumini, bootwenya pe bi bokengo bi sonda mpipa, botendi, la isei, la pe boyambi.²⁴ Bine bikokolamaka dilo la nkelakela, bimo biko pe ntabibonge la ntwenya ye. Balakie ba mboka ba beso mpitamamo bayimia lobembebo ok'okopo yaaka bamana ngamala mio.²⁵ Nkwa ok'ole nyo Basoneli ba Bapalosi, bingala, ibango botendolo bosale bo ikopo la pe bo saani,²⁶ yaaka ok'etei binyota la ekoso pe la bongala. Bapalosi ba beso mpitamamo, tendoloko ntongo etei le ikopo laa pe le saani l'itina nyoe la bosale la etei bi bio pe biyala tendo wee.²⁷ Nkwa ok'ole nyo Basoneli la Bapalosi, bingala, ibango bonyanamankonga balengi basolifwa wee; bako bayenele oni bosale solo nko nta dilo, nkane ok'etei basonyota la nkwa bika bawu la nyoti baa.²⁸ Nko ngako la nyo pe oni bosale boyenele la bato nko bakolami, nkane oko babale bonyota la bongala la pe bayese.²⁹ Nkwa ok'ole nyo Basoneli la Bapalosi, bingala ibango boboka balengi baka babambi, bokembia pe³⁰ balengi baka bakolami, botepela pe nyoe, so tokanoyala oko nsio bika ba Papa ba so, ntumbe ntatokanolamema soa bo oko balongo baka babambi ye.³¹ Ngako botatola bienge bi nyo nyoe bole bana baka bamo bakodiakaka babambi la yomi.³² Ako bonyotiaka bikelelo biki ba Papa ba nyo balaliake. Nyo nzo, ibotwa li mbengo,³³ dweli lonkeni lobongo nyo nsonswa oko botendi bo Gena?³⁴ La lone, mi metepela mie, mi ngoetomia babambi, la bato ba lianya, la balaki. Bamo ba bo pe bongoadiaka, bongoasenola oko bangengola, bamo ba bo pe bongopioka oko mbulu bi nyo bikinda,³⁵ bongoanyokolo pe swe oko nza la nza l'itina nyoe balongo baka bakolami baayitomwa oni nse, basengeme ok'ole nyo, yim'oko balongo baka Ebele le bokolami kuu oko balongo baka Zekalaya lo³⁶ wana oka Belekaya, l'oki nyo bodiake oko etetei le ndie le sampaa la dio li bodiakelo; nko solo metepela mie, bine binkuma bingosangema ok'ole ibotwa line.³⁷ Yelusalema, Yelusalema! Awu odiaka babambi, obola pe bawe ok'ole batomwe baa toma Wangi ok'ole wu. Oo! mbala wuke biyokili mi mposa le nkosie bato la wu kuke-kuke nkonga okukemela nkoko botonga bo nde bo bana ok'etei le bapafu ba nde, yaaka ntabomoyale la mposa ye.³⁸ Bolenda! Lowulu lo nyo longotikala ok'ole nyo lie, ibango metepela mie, nyo la nyene mi³⁹ nko nghoo yima bo lene kuu la ngengo enga nyo botepele nyoe, Basoi ele l'oyaka la lina lika Yawe.

24

¹Yesu apaswe oko lowulu lo bowangi pe asakokende, bayeki ba nde baobebele le ndakie nde bibokelo bi lowulu lo bowangi.² Aakalole ndee, mbali boyene binkuma bine? nko solo metepela mie ntengotikwa nkia iwe oko liko li iwe ane ye; bankuma bangoyinzwa.³ Oki nde aliki anse oko engenza le Bilaya, bayeki ba nde baobebele nko bo nkika la ntepele boe, ototepelelake biko bingoyala enkeni? Laa pe elimbetelo le babelelo ba wu, laa pe le baseyelo ba ngengo ele be? ⁴Yesu aakalole ndee, Bokengeke bienge nkonga boto ntasoepengola.⁵ Ibango wuke bangoya la lina li mi pe bangotepele boe, mi nde lo Masiya, bangopengola bato wuke.⁶ Bole mpika la nzoke l'itina lika bitumba la nyumu bika bitumba, ntabolingatanake, ibango soo nko eyale ngako yaaka bokuma ntabonge lelo ako ye.⁷ Ibango dio (ewumo) lingoyemala bompando la dio (ewumo) bonkumu esengi la bonkumu engoyala⁸ belaka, la pe nse nsukasana ani l'ani, yaaka binkuma biko bile nko bangelo ba bensongo be ibota.⁹ Ngako bangoewuta, bangoesembola kuu oko ebalakasa, bangoediaka pe, bongoyala bayinwe¹⁰ la badio (bawumo) bankumela ibango la lina li mi; yaaka wuke bangokwele babaku, bangokaseke,¹¹ bangokayina pe babambi wuke ba bongala bangoyala, bangopengola bato wuke, ibongo bayese¹² bangofula, lolango loka wuke bo bato longokitela; yaaka onkeni l'okanda lomo kuu bokuma,¹³ angobika. Nsango dilo bine bi bonkumu bo liko bingolakama oni bolongo nzuo kuu botato¹⁴ ok'ole badio (biwumo) bankumela, la mbis'eko bokuma bongoya.¹⁵ Aku ngengo enkeni l'eyene nyo mbindo la lopito bikotefwa la Danyele le bobambi, yemaa oko ndie¹⁶ le sampaa (l'otanga l'isime yee paaka awut'itina), aku bamo bal'oko Yuda balota oko engenza,¹⁷ one l'ol'oko liko li lowulu ntatulwa nyimia biemba bil'oko lowulu lo nde pe l'ol'oko itina ntayita¹⁸ mbisa ye la mfwa esenda le nde. Yaaka nkwa ok'ole bamo balia babale la pe baminie ba bana¹⁹ oko nsio biko. Bobotitiaka l'itina nyoe boloti bo nyo boyala nkoyala oko ngengo ekele mpio,²⁰ la pe oko eyenga; ibango aku engoyala ebalakasa le nene dweli lompatoyalili yima ibangelo li²¹ bolongo kuu la bo lene, kio pe la nzalayala nko nghoo; soo nsio biku bibekwa, la ye ntumbe nkia²² boto omo la mbikabika nko nghoo; l'itina lika basolwe, nsio biku bingobekwa.²³ Ako laa boto asotepele ndee, boyaka, Masiya al'ane, laape ndee al'ani, ntaboyambake.²⁴ Ibango ba Masiya ba bingala la pe babambi ba bingala bangoyala, bangolakia bilimbetelo binene, la pe binsaka la mpengole basolwe; laa pe bangoyosono.²⁵ Bolenda! Nsoetepela ntongo. Ako laa bo basotepele boe, bolenda! Al'oko boleki, ntabopaswake,²⁶ laa pe boe, bolenda! Al'oko etei le lowulu ntaboyambake.²⁷ Ibango nkonga opaswa bokalikali fwee yima oko Esete, boyenele pe kuu oko Wesete, nko ngako²⁸ engoyala babelelo boka wana oka bobato. Oki nde enkeni l'eyala ebembe, oko mpongonyoli bikosama²⁹ Nk'ako oko mbis'ebalakasa le nsio biko, botio bongopinda, ndzali pe ntabongokosa, bioto pe bengosimwa oko liko lomo lomo, nguya bi liko pe bingosukasana.³⁰ Ako pe engoyenele elimbetelo eka wana bobato oko liko, ako pe badio bankuma ba nse bangonsansa babo; bangoyene lo wana oka bobato ayaka oko bilenge bi liko lama la nguya la pe bankembo wuke.³¹ Angotoma pe ntomwa bi nde wuoo la boyoko wuke bo mpongi,

bangokosia basolwe ba nde kokekoke yim'oko nzoko binkuma, yim'oko nzoko binkuma, bo liko kuu la binkuma lioo.
³²Boyekaka nkoma le botoko; nk'akoboko la ngengo enkeni l'eyala mpandi bolu bendolu besongwa ako bolembetelaka nyoe ekeyi le bayeelo eya mpika. ³³Nkonga, ako, nyo pe ngengo enkeni l'eyene nyo bine, bolimbeteleka nyo ayobeleme la bikuke; ³⁴nko solo metepela mie, ibotwa line la nyimayima nko nghoo, kuu la ngengo anga bine binkuma bikelwe. ³⁵Liko la nse bingoyima wuoo, yaaka mbo bi mi la nyimayima nko nghoo. ³⁶Yaaka l'itina lika losio loko la pe ngengo eko; ntengia boto l'oyeba ye, nkia ntomwa bi liko pe ye, nkia lo wana pe ye, soo nko lo Papa nde nkika. ³⁷Nkonga oki nsio bika Noa biliki, nko ngako engoyala babelelo baka wana oka bobato. ³⁸Ibango nkonga oki bo baliki oko nsio biko bi ntondo le boyanzakano bo losi, baleke, baminake babalake, babaliake pe kuu nko losio lokiNoa ayotwake oko wato bo lobiko, ntaalimbetelake pe ye ³⁹kuu la ngengo eki boyanzakano bo losi boyie pe boyimie bankuma; nko ngako engoyala oko babelelo baka wana oka bobato. ⁴⁰Aku bele bepele bangoyal'oko itia, omo angoposwa kai, omo pe angotwenywa; ⁴¹beto bapele bangonyuka oko enyukelo, omo angoposwakai, omo pe angotwenywa bioo. ⁴²Aku bobokaka besa ibango ntaboyeba losio longa lo wana oka bobato aebelele. ⁴³Ako bolimbeteleka lone nyoe bondwa nza akanoyeba ngengo eyaka wubi la botio, ntumbe akanoboka nzebi, akanoyala pe nkotika lowulu lo nde lopandwe. ⁴⁴Nko ngako ebongo la nyo boyale kosanu, ibango, la ngengo empa nyo ntabokanele, lo wana oka bobato angoya. ⁴⁵Ako lo botii bo bobaki la boyebi, pe loosangie lo nkumu le nde sangaa la baa lowulu lo nde, aakapele ile oko ekeke, nde ale nani? ⁴⁶Bondwa nyingha ele botii boko bonga nkumu le ndee atane oko babelelo ba nde nko dilo ngako nkelakela. ⁴⁷Nko solo metepela mie, Angoosangia sangaa la biwutelo bi nde binkuma. ⁴⁸Yaaka laa lo botii boko boobe aatepela oko bobonda bo nde ndee, lo nkumu le mi aayipa, ⁴⁹ntangoyitia zakayaka ye, abanga nko bitumba ndia bambale ba nde ba batii, ale, amina ndia ntombi ⁵⁰bi imina, lo nkumu eka botii boko angoya oko losio lompanda nde ntangokonga, la pe ngengo empa nde ⁵¹ntangoyeba, angoopioka pe pio-pio-pio, angopa ndiendiemo ndia bingala; oko engoyala bilelo la pe nkwati bi benyo.

25

¹Aku bonkumu bo liko bonyanema la bapoku ba nzemba diomu, bafwa balangi ba bo, bapaswa pe la nzolola bondwa ibala. ²Batano ba bo baliki bimbunda, batano pe baliki bayeli. ³Ibango bimbunda oki bo bafwa balangi ba bo, ntaabela belawu; ⁴yaaka bayeli babelala belawu oko belangi ndiemo la balangi ba bo. ⁵Oki wele bondwa ibala ayipa zakayaka, bankuma bayinga la basilo pe batama baoo. ⁶La etetei le botio eliki bopamo boe, bolenda! lo bondwa ibala, bapaswaka la nzalola nde. ⁷Aku bapoku baku bankuma bayumwa, balonda balangi ba bo, ⁸bimbunda batepele bayeli boe, botokapelake bemo belawu be nyo, ibango balangi ba so balima. ⁹Yaaka bayeli bakalole boe, Ye nkanga ntaesoyala nkokoka la nyo la so; owutaka nga bese ok'ole bamo ba teke bokasombe bienge bi nyo. ¹⁰Yaaka oki bo base la nsombasomba, lo bondwa ibala abele, baakoliki kosanu bayotwe boa nde oko ilambo li ibala swe, ekupe pe elipame. ¹¹La mbisa bapoku bako bankina baye, batepele boe, nkumu, nkumu, otolipolake. ¹²Yaaka nkumu aakalole nde ndee: nko solo metepela mie ntieyeba nyo ye. ¹³Ako bo baaka nkepo, ibango ntaboyebe losio laa pe ngengo ye. ¹⁴Ako bonkumu bo liko bole nkonga boto lokoliki mpika la lokendo, lokobesia pe batii ba nde nde ndee asembole biwutelo bi nde. ¹⁵Ok'ole omo aopa ba talanto (falanga) batano, ok'ole onkima bapele, ok'ole lo bonkuma aopa talanto (falanga) emo; ok'ole boto la boto nkonga ole nguya le nde nkika; ngako alamwe pe la nza lamo. ¹⁶Aku ndieku, lokoyamba balanto (falanga) batano kende ngane, akela bonkita la bo, abaa batalanto bankina batana. ¹⁷Ngako lokoyamba bapele ayitie mbe bankina bapele ntolo. ¹⁸Yaaka lokoyambaemo, wuoo, atime ipoku oko mbotu, akunde bosolo boka nkolo le nde. ¹⁹Oko mbise ngengo lenene, nkolo le batii bako fwa, asekeke mbo bi nde ndia bo. ²⁰Lokoyamba batalanto (falanga) batano yaka nghane, aoselie batalano bankina batano, la ntepele ndee, nkumu, onsebole batalanto batano. Solenda! Mbali ntolo le batalanto bankina batano. ²¹Nkolo le nde aotepele ndee, dilo, botii bo dilo, bobaki pe; omoliki bobaki bo nio, ngokosangia wu sangaa oko biemba wuke, sangelaka nyingha eka nkolo le wu. ²²Lokoyamba batalanto (falanga) bapele ndee, nkumu, onsebole batalanto bapele. Solenda mbali ntolo le batalanto bankina bapele. ²³Nkolo le nde aakalole ndee, dilo, botii bo dilo, bobaki pe; oliki bobaki bo nio, ngokosangia wu sangaa oko biemba wuke, sangelaka nyingha eka nkolo le wu. ²⁴Lokoyambaka talanto emo yaka nghane, atepele ndee, nkumu, ndimbeteli mie ole boto lo bolingatano, l'opembola oko ndie l'empa wu ntomiangela, l'okosia oko ndie l'empa wu ntotiatikia, ²⁵ngako nzokili bomo, nsili monye talanto le wu oko nse mbotu, sokelenda kio kiene. ²⁶Nkumu le nde aakalole ndee, botii boobe bokonzo pe, oyebili wue mi mpembola oko ndie l'empa ²⁷mi ntomiangela, nkosia pe oko ndie lempa mi ntitiakikia, ako nkane okanosembola bosolo bo mi ok'ole bakeli ba benkita, oko babelelo bane nkanoba bonsongo bo mi ntolo. ²⁸Aku bokumolaka nde kio talanto, bopeka ok'ole one l'odia batalanto diomu, ibango ok'ole boto la ²⁹boto l'obaa, engopawua, angofula pe wuke; yaaka ok'ole one l'ompatoba, nkia eku l'eku l'esa nde abaa, engoyimela. ³⁰Bopasalaka ensensu le botii fwe kuu oko mpitamo le bosale, oko engoyala bilelo la pe nkwati bi benyo. ³¹Ngengo enga wana oka bobato aye subaa oko binkembwa bi nde, ntomwa pe bi liko binkuma ³²ndiemo boa nde, ako angoyala oko mata le nde le binkembwa le bonkumu anse, bolongo bonkuma pe bongokosama oko besa ba nde, angaalamola pe lamo nkonga olamola lokengi mbata lamo la ³³ntaba, angoyemia mbata oko lobo lo nde lo ndeli, ntaba pe oko lobo lo nkoso. ³⁴Aku nkumu angotepela bakolami oko lobo lo ndeli nde ndee, boayaka, nyo basoswakolama la ³⁵Papa le mi, bokongaka bonkumu bosakoelondwela yima nko babangela ba bolongo, ibango nzokili ³⁶nzala bompali pe bi ndekeleke; nzokili mposa le mina-mina, bomonie pe; ndiki ngendia bonsangoli pe; ndiki bonsele bondatie bisenda; ndekwe lekoo, boyili nkambia mi; ndiki oko lowulu lo nkoli, bombeleli pe. ³⁷Aku bakolami bangotepela boe, nkumu, tokoyenili wu oyoka nzala pe tokoleisi, laa pe mposa le ³⁸mina-mina nzokayoka pe tokominie pe ngengo enkeni? Tokoyenili wu ngendia pe tokosangoli, ³⁹laa pe bonsele pe tokolatie bisenda ngengo enkeni? Tokoyenili olekwa, laa pe oko lowulu lo nkoli pe

tokobeledi ngengo enkeni? ⁴⁰Lo nkumu angoakalola ndee, Nko solo me tepela mie nkonga oki nyo bokelelake omo lo bambale bane basonda bokeke, ngako boikelake oni ole mi. ⁴¹Ako angotepela bane bal'oko lobo lo nkoso nde ndee, bayimaka mpika la mi, bayambwe, boleka kuu oko twe lo edie l'edie losakolondwa l'itina lika Satana ndia ntomwa bi nde. ⁴²Ibango ndiki la nzala, ntabompali bi ndekeleke, nzokili mposa le mina-mina, ntabominie pe ye, ndili ⁴³ngendia, ntabondondeli ye; bonsele, ntabondatie bisenda, ndekwe lekoo, la pe lowulu lonkoli ntaboyili nde nde mi ye. ⁴⁴Ako, bo pe bangookalola boe, nkumu, tokoyenili wu nzala nzokayoka, laa pe mposa le mina-mina nzokayoka, laa pe bonsele, laa pe ndekwa, laa pe oko lowulu lo nkoli ntatokolondili ngengo enkeni? ⁴⁵Nkumu angoatepela ndee, nko solo metepela mie, nkonga ompa nyo ntakobelili ok'ole omo lo bane basonda bokeke, ntakobelili pe ok'ole mi. ⁴⁶Bane bangoyima wuoo, kuu ok'ikamba li edie l'edie; yaaka bakolami bangosa kuu oko bokolo bo edie l'edie.

26

¹Oki Yesu aseye mbo biko binkuma, atepela bayeki ba nde ndee, boyeba nyo oko mbise nsio ²bipele engoyala ilambo li Losonda, lo wana oka bobato pe angosembwa kuu la ndiakwa oko ingengola. ³Oko kio ngeng'eku, bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo bakosama oko ipana lika engambi le ⁴bankanga l'ekotlwaka lina Kayapa, bayanga pe boe bawuta Yesu la nkepo baodiaka pe. ⁵Yaaka batepela boe, Oko ngengo le ilambo ye nkanga ekokele ntesotumwa oko etetei le ewumo. ⁶Oki Yesu aliki oko Betania, oko lowulu loka Simona le mbala, weto omo aobelele la wana ekole le ⁷losole lo bosio bo mpipa; aoyitomole oko botu bo nde eki nde akangamake. ⁸Oki bayeki bayene ngako, bakaswe, batepele boe, Nkwa ene ele itina be? ⁹Ibango eko ekanotekwa la bosio bo besongo wuke, bepamwe pe ok'ole ba mbolo. ¹⁰Yesu nk'ako nkane asombetela, atepela pe ndee, Nyo botoisa wet'one wale itina be? Ibango ¹¹asotia etielo le dilo oni ole mi; nyo bole nyoya ba mbolo ndiemo ngengo binkumela, yaaka mi ntimbe mia nyo ngengo binkuma ye. ¹²Ane oyitomoli nde losole lone oni bienge bi mi; alokelili la ndondele mi bi nkundakunda. ¹³Nko solo metepela mie, oko ndie enkeni enga nsango bine bilakame oni bolongo nzou; lone losa nde akela pe longotefwa l'itina li nzepele nde. ¹⁴Aku omo lo diomu la bapele l'otolwa lina Yuda le bosi Keliota asa ok'ole bankanga ba sangaa, ¹⁵atepela ndee, Bonyiminy mpaa mi be, laa nsoembela Yesu ok'ole nyo? ¹⁶Baokolimia mpata bisato. Yim'aku, ayengaka ngengo le dilo l'itina ndee baowuta. ¹⁷Oko losio lo ntondo lo bifuala - bimpa- bompanda, bayeki babelele Yesu la ntepele boe, Olia mposa wue tokolendele ole ilambo li Losonda ndie enkeni? ¹⁸Aatepela ndee, Bolekaka oko epola, ok'ole kesongolo, botepelaka pe nde nyoe, lo Bolaki atepeli ndee, bokomo bo mi boya mpika, zakobaka losonda mia bayeki ba mi ok'ole wu. ¹⁹Bayeki bakele nkonga oki Yesu aasikesele, balondo losonda pe. ²⁰Eliki ikolo, akengamake ndiemo ndia bayeki ba nde diomu la bapele. Oki bo baleke, atepela ndee, ²¹Nko solo metepela mie, Omo le nyo angonseke. ²²Bayok'isei nguya, babange pe ntepela boto omo l'omo boe, Ele mi ndo Bolaki? ²³Akalole ndee, l'osubele la mi besei nsangitia oko ebengele ele nde l'ongonseke mi. ²⁴Nko solo, lo wana oka bobato angowa nkonga lo losonwa l'itina li nde, nkane nkwa ok'ole longoseke wana oka bobato! Ekanoyala dilo ok'ole bot'oko akanoyalaka nkobotwa. ²⁵Yuda le boseki atepela ndee, Ele mi ndo Labi? Aokalole ndee, nkonga osa wu otepela. ²⁶Oki bo baleke, Yesu apose mampa, ateliake, akeyatole pe akekape ok'ole bayeki, mpapa atepela ndee, bofwaka, baleke, ene eyale bienge bi mi. ²⁷Apose pe ikopo, ateliake, mpapa ok'ole bayeki atepela ndee, bominaka nyoankuma oni lio; ²⁸ibango ene eyale balongo ba mi ba bokomo bo bosaba bangoloo l'itina lika bato wuke oko ²⁹nsabole bobe. Yaaka mi metepela mie, yima lene, mi la nzitie mine losi lombolo bine bi beselisele nghoo, kuu oko losio loko longa mi mine lo bosaba ndiemo mia nyo subaa oko bonkumu boka Papa le mi. ³⁰Oki bo baseye lwembo nzembayemba bapaswe kuu ok'engenza le biyala. ³¹Aku Yesu atepela ndee, nyo nyoankuma bongokwele ibaku la mi oni ikolo li lene, ibango lososonwa loe, ngobola lokengi pe mbata bi botonga bingopanazakana tia-tia. ³²Yaaka la mbisa le bakundwelo ba mi, ngoeyambola kuu oko Galilaya. ³³Yaaka Petelo akalole ndee, Nkia bankuma basokwele ibaku la wu, mi la nkwele ibaku nko nghoo. ³⁴Yesu aotepele ndee, nko solo nkotepela mie, Oni botio bone, nkoko lelo ntebekili, ongontona ntona bisato. ³⁵Petelo ayitie ntepela ndee, Nkia ele kelalalu la mi mbwakawaka l'itina li wu, mi la ntona wu nko nghoo. Bayeki bankuma pe batepela nko ngako ³⁶Aku Yesu asa ndia bo kuu oko le nse l'etolwa Getesemane, atepela pe bayeki ba nde ndee, boyalak'anse ane, lelo mi ndeka mbotitia oko. ³⁷Abela Petelo ndia bana baka Zebedayo bapele, abanga nzoka isei pe bienge bolito dii. ³⁸Aku atepela ndee, Boboto bo mi bolia isei nguya kuu oki iwa boyalaka edie ane, bobokaka pe beso l'itina le mi. ³⁹Awute wano ntondo, akite oko mbotu sampaa la boso bo nde, mbotitia, atepela ndee, O Papa le mi, laa loyosononwa, paaka ikopo line liyerme ok'ole mi wuoo; yaaka nkonga oyoka mi mposa ye, yaaka nkonga ole mposa le wu. ⁴⁰Abelele bayeki, aatane isilo bao, atepela Petelo ndee, Ele ngako nyoe ntaboyosone mboke beso l'itina li mi nkia lopoma lomo ye? ⁴¹Bobokaka beso, bobotitiaka pe, l'itina nyoe boyale nkoyotwa oko nkekakeka, solo elimo elia mposa nkane bienge bilia bolu. ⁴²Ayitie nyimayima loyima lo bipele, atepela ndee, O Papa le mi, laa pe line ntalibonge nyimayima, soo nko mine lio, paaka wango bo wu bokelwe. ⁴³Ayitie nzakayaka, aatane lonkina nk'isilo bao, ibango beso ba bo baliki yoi-yoi. ⁴⁴Ayitie nyimwa ok'ole bo, abotitie lobotitia lo bisato, mbo nko bio ntepela. ⁴⁵Ako abelele bayeki, aatepela ndee, Boyalak'isilo, nk'ako ene boyoliaka pe. Bolenda! Ekeke ⁴⁶esokolama, lo wana oka bobato angosembwa oko babo baka bato baabe. Boyimwaka, tokende bolenda l'onseke aya mpika. ⁴⁷Lelo ngeng'eki nde atepelake, bolenda, Yuda omo lo ba diomu la bapele aye, ndiemo la nde esuku le bato lenene la mpalo la mboto bi ndokoloko yim'ok'ole bankanga ba sangaa la pe ok'ole bingambi bi ewumo. ⁴⁸Yuda lo boseki aatikele elimbetelo nde ndee, onkeni longa mi mfwele, nde nd'oko boowutaka. ⁴⁹Aku ndieku taa-taa Yuda abele Yesu, atepela pe ndee, dilo ok'ole wu Labi, aofwete wuke wuke. ⁵⁰Yesu aotepela ndee, ngila, kelaka l'isali lobo losa wu oya. Aku bayaaka taa-taa nsangia nde bakanzo, baowuta pe. ⁵¹Bolendaka! Omo lo bo baakoliki la Yesu asebole lobo, ayongole mpalo le nde le ndokoloko pe aboke botii boka engambi le bankanga aobeke itoi. ⁵²Aku Yesu atepela ndee, Yisenaka mpalo le wu oko

ndie le kio; ibango bankuma baawuta mpalo le ⁵³ndokoloko, la mpalo ndokoloko pe bangosilela. Laa pe otangela wue ntiyosone mbotitie lo Papa ⁵⁴le mi antomie nk'akoboko wuke bosonda bisuku diomu la bapele bi ntomwa bi liko? Yaaka, oni lobo'ene basono bayenele kweli boe soo nko ekelwe ngako nghanoni? ⁵⁵Oko ngeng'eku Yesu atepela esuku nde ndee, nkonga ok'ole eleku bosoya la mpalo bi ndokoloko la mboto mbuta mi? Biane biane ndiki oko lowulu lo bowangi anse-anse ndakalaka, ntabombutaka. ⁵⁶Yaaka bine binkuma bikelwa l'itina ndee ebekwa basono basono baka babambi. Aku bayeki bankuma baotwenya, balota. ⁵⁷Bamo bakowuta Yesu, baokele kuu ok'ole Kayapa le engambi le bankanga, oko ndie eki basoneli la bingambi bakosamake. ⁵⁸Petelo asakobenge yemb'ilamo kuu ok'ikumba li ipana lika engambi le bankanga, akatik'anse ndiemo ndia batii l'itina ndee ayene bokuma boka lobo. ⁵⁹Engambi le bankanga ndia boloi bonkuma, bayomoke bobato bo bongala esengi la Yesu l'itina boe baodiake. ⁶⁰Yaaka nkia laa oki batatoli ba ndimbo baye, ntaaba bo pe ye. ⁶¹La mbisa bamo bapele baye, batepele boe, one atepili ndee: Nzosono nzimbe lowulu loka Wangi lo sampaa, meytitia nyinola oko nsio bisato. ⁶²Lo engambi le bankanga yemaa, atepile Yesu ndee, ntokalole nkalo ye? Bane batatola esengi la wu lobo lina be? ⁶³Yaaka Yesu aliki nko bio. Engambi le bankanga aotepele pe ndee, nkosimbela nyimi le Wangi bokena mie ototepele laa pe wu ole lo Masiya wana oka Wangi. ⁶⁴Yesu aotepele ndee, Nkonga osa wu otepela. Nko metepela mie la mbisa bongoyene wana oka bobato oko lobo lo ndeli loka bondwa nguya anse ayaka oko bilenge bi liko. ⁶⁵Aku engambi le bankanga ayatola bisenda bi nde fwa-fwa la ntepela ndee, Asoyengisa Wangi tokamba batatoli bankina ndo? ⁶⁶Bolenda! Nk'akoboko tosoyoka iyengisa; eyenele ok'ole nyo be? Bakalole boe, Alia ekonzo le iwa. ⁶⁷Ako, batwe oko boso bo nde, baobole pe binsuli; bamo baobole mpakata la ntepele boe, ⁶⁸otolimbole, Masiya; boto l'okobolili ale nani? ⁶⁹Yaaka Petelo aliki oko bosale, anse ok'ipana; elenge le weto aobebele la ntepele ndee, Awu pe oyalake ndiemo wua Yesu le Galilaya. ⁷⁰Yaaka Petelo atone oko beso ba bo bankuma la ntepele ndee, ntiyebe lootepele wu ye. ⁷¹Apaswe ok'ekuke, weto onkina aoyene, atepile pe ok'ole bamo bakoliki oko, nde ndee, One pe ayalake ndiemo ndia Yesu le bosi Nazaleta. ⁷²Ayitie ntona-tona la nyimi ndee, ntiyebe bot'oko ye. ⁷³Oko mbise wano ngengo, bankina bakoyemalaka oko baye, batepela Petelo boe, nko solo, awu pe ole omo lo bo, ibango lolaka lo wu lokolimbola. ⁷⁴Ako abange nkele biambo oko lina lika Wangi, la pe nsimbe nyimi ndee, ntiyebe bot'oko ye. ⁷⁵Nk'ako kio ngeng'eko, nkoko ebeke. Petelo pe ayepole lobo loki Yesu aotepelake ndee, "Lelo nkoko ntebekili, ongontona ntona bisato" Apaswe oko bosale, pe alele kee-kee-kee.

27

¹Eliki beyekelo be mpendu; bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo binkuma bayange wango esengi la Yesu ndiake nde. ²Baowute, baokuye, baosembole ok'ole Pilato le nzangi (Nkumu). ³Aku Yuda le boseki bo nde, oki nde ayene ndee aaakonzo, ayene bobo bo nde pe akalaka, ayisena ⁴mpata bosato ok'ole bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo la ntepela ndee, Nsokela bobo, ibango nsoseke balongo balia eswa. Bo bakalola boe, Lobo loole oni ole so nga be? Loku lole lo wu'ondwa. ⁵Aboke mpata oko ndie le sampaa, ayime pe wuoo, akoma nkingo le nde nkika. ⁶Bankanga ba sangaa bafwe mpata, batepele boe, ntekolame la nkolie oko bombaye bo bakapo ibango ele bosio bo balongo. ⁷Oki bo baseye nzange wango, basombe la bio itina lika bobombi bo mpoke l'itina li nkunde ngendia. ⁸Kio kiekio, itina liko litolwa lina " Itia li balongo" kuu la wane bo lene. ⁹Ako lookotefwa la Yelemaya le bobambi lobakwe loe, Bawute mpata bosato, bosio boki bana ba ¹⁰Yisalaele bayokane l'itina li nde, ngako baipa l'itina li itia lika bobombi bo mpoke nkonga oki Yawe ansikesele. ¹¹Yesu ayemala oko beso baka Pilato; lo nzangi aoyibola ndee, Awu ole nkumu eka ba Yuda? Yesu aotepele ndee, nkonga osa wu otepela. ¹²Ngeng'eki bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo baosambiake bakambo, Yesu ntakalola nkia nkalo emo ye. ¹³Ako Pilato aotepele ndee, Ntoyoke wuke bo mbo bitatola bo esengi la wu ye? ¹⁴Yesu ntakalola nkia lobo lomo ye, ngako lo nzangi asime losima lo wuke. ¹⁵Oko ngengo bi balambo baka ba-Yuda, lo nzangi amoyekasanake la ntungole nkoli emo l'edia ba-Yuda mposa le ntungola. ¹⁶Baliki aku la bowutwe bombo bo lumu lina Balaba. Aku oki bo basia nkosama; Pilato aatepele ndee, ¹⁷Bolia mposa nyoe ntungola nani? Balaba? Laa pe Yesu l'otolwa Masiya? ¹⁸Ibango ayebake ndee, basosembola ok'ole nde ibango la ikeke. ¹⁹Oki nde aliki anse oko enkoto le botendi, ilaka li nde aotomie munya nde ndee, Awu ntokelake lobo ok'ole bokolami boko, ibango toli wale wuke lene oko nzoli l'itina nde, ²⁰Yaaka bankanga ba sangaa la bingambi bi ewumo bakelilie bisuku bi bato l'itina boe babondele Balaba, badiake Yesu. ²¹Lo nzangi akalole ndee, "Onkeni lo bana bapele loolia nyo mposa nyoe ntungole, ele nani? Batepele boe, Balaba. ²²Pilato le nzangi aatepele ndee, Ako nkele ok'ole Yesu l'otolwa Masiya lobo lina be? Esuku enkuma batepele boe, Senola nde ok'ingengola. ²³Nde pe ndee, te bobo bokelili nde be? Yaaka bo bapamwe nko ndekana boe, Senola nde ok'ingengola. ²⁴Oki Pilato ayene ndee ntayosone nkele ye, pe nkanga ekokele ntesobotwa, afwe losi pe aose babo ba nde oko beso baka esuku, atepile ndee, Nsoswa oni balongo baka bokolami bone lobo lo nyoandwa. ²⁵Esuku enkuma bakalole boe, paaka balongo ba nde basangeme oni ole so, la pe ok'ole bana ba so. ²⁶Aku atungola Balaba ok'ole bo; oki nde aseya mpioka Yesu, aosembola adiakwa oko ingengola. ²⁷Aku baloi baka nzangi babela Yesu ok'ipana swe, bakosia pe esuku enkuma ndiemo. Baotungola ²⁸bisenda, baolatia pe bombuli bo lokie, baboka mfwo le nsende, baosokia pe kio oko botu bo nde. ²⁹Batika losongosongo oko lobo lo nde lo ndeli. Bakukama oko ntondo le nde nko la nkela nde esengi, batepela boe, Dilo ok'ole wu, nkumu eka ba-Yuda. ³⁰Baotwa nsoyi, baposo losongosongo eko baobola lo oko botu bo nde. ³¹Oki bo baseya nkela nde esengi, baotungola bambuli, baolatia bisenda bi nde nkela baokuya la nsenola nde ok'ingengola. ³²Oki bapaswe, bapomale boa boto lo Kulene lina Simona; baokelilie boe abake ingengola lika Yesu. ³³Oki bo bayie oko ndie l'etolwa lina Gologota, lole itina loe, Ndie le ebeke le botu, ³⁴baopa baana teboo la losi lo nyonghuu lo mina-mina, yaaka oki nde aseye nzombolo, aboye mina-mina. ³⁵Eki bo basoseya nsembola nde ok'ingengola, bakakapelake bisenda bi nde la nkenkie bio ³⁶lokumbe; anse-anse baokengeke oko. ³⁷Batike oko liko li botu bo nde isono li ifundelo li nde lioe: "One ale Yesu le nkumu eka ba-Yuda". ³⁸Nk'oko

kio ngeng'eko, bileku bipeler basembwe la bo boa nde oko bangengola, omo oko lo ndeli, l'omo pe oko lo nkoso.

³⁹Ndekaleki biikoyakoleke, baoyengisake la nsongie betu be bo, boe Boyinwi bo ndie le sampaa, pe ⁴⁰boboki bo kio oko nsio bisato, bikiaka bienge bi wu. laa wu ole wana oka Wangi, tuluaka lamo la ⁴¹ingengola. "La bankanga ba sangaa pe baokelake esengi ndweli nko lo; basoneli la bingambi bi ⁴²ewumo pe batepelake boe, Abikiake bankina, bienge bi nd'ondwa ntayosone mbikia. Ale nkumu eka ba-Yisalaele! Paaka atulwe, ayim'oko ingengola, ako tongooyambela. ⁴³Ale bobonda tulo la Wangi, paaka aobikie nak'ene laa alia mposa le nde; ibango atepele ndee, mi nde wana oka Wangi. ⁴⁴Bileku pe biikosembwa boa nde ndiemo oko bangengola, baosenolake dweli nko lo. ⁴⁵Yima botio wema kuu botio ok'itoi, eliki mpitamoko oko ns'enkuma. Mpika-mpika la botio ok'itoi; ⁴⁶Yesu apamwe la iyoi liinene ndee, "Eli, Eli lama sabakatani", lole ngako ndee, "Wangi bo mi, Wangi bo mi, osonkuzola nghamoni?" ⁴⁷Bamo bakoyemalake oko, yoka ngako, batepele boe, "One abesia Eliya". ⁴⁸Nk'aku ndieku omo lo bo asuma lobango, afwa nkambu bikonyotaka la baana ba nkangi, asiomia some oko losongosongo, ngako pe aominia. ⁴⁹Bamo batepele boe, "Paaka toyene laa Eliya angoya mbikie nde". ⁵⁰Yaaka Yesu ayitie mpamwa la iyoi liinene, aseye mpoyi. ⁵¹Bolenda! Esenda lenene le lelee oko ndie le sampaa eka Wangi eyatwe fwaa biteni bipeler yima ⁵²nko liko kuu oko nse, pe esakatane, bawe bayatwe, balengi balifwe, pe bienge wuke bika ⁵³bakolami bakoliki isilo bakundwe, nko mpaswa fwee oko balengi. Omo mbisa le bakundwelo ba nde, bayotwe oko bolongo bo sampaa, bayenele oe ok'ole bato wuke so-soo. ⁵⁴Engambi le baloi ndia bakoliki la nde nkengele ilengi lika Yesu; oki bo bayene nse esakatana, la pe mbo bikokelwaka, bayoke bomo wuke, batepele boe, "Nko sosolo one amoliki wana oka Wangi". ⁵⁵Beto wuke baliki oko; balendelake botale, bamo baakobakaka Yesu yim'oko Galilaya la ndondele ⁵⁶nde. Omo etetei le bo eliki Malia ba Magadala, la pe Malia le nyangho eka Yakobo la Yose, le pa nyangho eka bana baka Zebedayo. ⁵⁷Eliki ikolo, boto omo aye, bokwaki yim'oko Alimataya lina Yosepa, nd'ondwa pe aliki boyeki boka ⁵⁸Yesu. nde ase ok'ole Pilato, abondele pe bienge bika Yesu. Ngako Pilato asikesele ndee bipawue. ⁵⁹Yosepa afwe ebembe, akelinga la mbenza le nta tee, aketika sampaa oko ipoku li nde li bosaba ⁶⁰likotimwa oko iwe; awungotola iwe linene oko munya bo ipoku pe ayima. ⁶¹Malia ba Magadala aliki oko, la pe Malia enkina, baliki boankuma anse so-soo la ipoku. ⁶²Oki losio lo mbaki, lookoliki oko mbisa le Babongielo; bankanga ba sangaa la bapolosi bakosame ⁶³ok'ole Pilato, batepele boe, nkumu, toyepola soe bopengoli boko atepele oki nde akenake ndee, ⁶⁴Oko mbise nsio bisato angokundwa. Ako, sikeselaka wue ipoku lilendwe kwee, kuu oko losio lo bisato; nkanga ngeng'emo bayeki ba nde ntaasoya nsuke nde la ntepele oni ewumo boe, "Asokundwa yim'oko iwa". Bopengo pe bo mbisa bongosonda bo ntondo bobe". ⁶⁵Pilato atepele ndee, Bolia balendi. Bolekaka bosolalake kwee nkonga oyosono nyo. ⁶⁶Wuoo, balali ipoku kwe-kwe la bonsungela oko iwe, la pe balendi ntika-tika.

28

¹Oki basielo ba Sabata (Eyenga eka ba-Yuda); oko loyekelo lo losio lo ntondo lo nsono (Eyenga oni ole so); Malia ba Magadala aye ndia Malia bankina ndend'ipoku. ²Bolenda! Eliki bosukasano bo nse boonene, ibango ntomwa eka Wangi atulwe yim'oko liko, awungotole iwe lamo, akatik'anse oko liko li lio. ³Boyenelo bo nde boliki nkonga bokalikali, bisenda bi nda biliki wewee nkonga beselika. ⁴L'itina lika bayeelo la bayenelo boka ntomwa, nkengi bokoliki oko bayoke bomo, basakatane, pe baliki nkonga bawi. ⁵Yaaka ntomwa atepele beto ndee, "Ntaboyokake bomo, ibango nzeba mie boyoyomo Yesu l'ekosembwa ok'ingengola. ⁶Ntamb'oni ye, ibango asokundwa nkonga oki nde atepele. ⁷Boyakaka bolende ndie ema lo nkumu atame, boleka nko lobango, botepele bayeki ba nde nyoe asokundwa yim'oko bawi; bolenda angoyambola kuu oko Galilaya; oko bongoyene. Bolenda! Nsoetepela". ⁸Bapasw'ok'ipoku, wuoo; la bomo, la bosango, basume labango la ntepele bayeki ba nde. ⁹Bolendaka! Nk'ako Yesu apomale ndia bo, pe aatepele ndee, "Dilo ok'ole nyo" Baobebele; bawute pe bakolo ba nde la nsangole nde. ¹⁰Aku Yesu atepela ndee, "Ntaboyokake bomo; boleka botepelaka baasangi la mi baleka oko Galilaya; oko bangonyene mi". ¹¹Nk'ako oki beto basakokende; bamo baloi baakoliki nkengi ok'ilengi, bayotw'oko nza; batepele ¹²bankanga ba sangaa binkuma bikokelwa. Bo kosanu boa bingambi bi ewumo, bayange wango; ¹³bakapele pe baloi bensongo wuke, baatepele boe, "Botepela nyoe, Bayeki ba nde bayili la botio" ¹⁴nsuke nde ngeng'ema so toliki isilo. Laa lobo lone losoyokana ok'ole nzangi; so tongoelonda, pe tongoelamola nyo mbalaka. ¹⁵Bafwe mpata, bakele nkonga oki bo baatepele. Lobo loko lopanzakane lumu tia-tia ok'ole ba-Yuda kuu la losio lo lenene. ¹⁶Bayeki diomu l'emo base oko Galilaya, kuu ok'engenza eki Yesu aasikesele. ¹⁷Eki bo baoyene, baosangole, yaaka bamo ba bo bayie biango. ¹⁸Yesu aabebele, aatepele ndee, Isende linkuma oko liko la pe oni nse lisopwua oni ole mi. ¹⁹Ako boleka, boyaliake biwumo binkuma bayeki; boayenake kuu oko lina lika lo Papa, la lo ²⁰Wana, la pe lo Elimo le tee; boalakake bakenge binkuma biesikeseli mi. Bolenda pe mi nde ndiemo mia nyo nsio binkuma kuu bokuma boka ngeno.